
HELSINGIN KAUPUNGIN

Vuoden 2012
talousarvion
noudattamisohjeet

Khs 28.11.2011

HELSINGIN TALOUS- JA SUUNNITTELUKESKUS
HELSINKI 2011

Julkaisija Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus
Osoite PL 20 (Pohjoisesplanadi 11–13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puhelin (09) 310 2505

Helmi Strategia ja Talous/Kaupungin toiminta ja talous/Talousarvio
Tilaukset Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus
puh. (09) 310 36271
Jakelu sähköposti anne.alanko@hel.fi

Helsingin kaupungin digipaino
Helsinki 2011

28.11.2011

MUUTOKSET VUODEN 2012 TALOUSARVION NOUDATTAMISOHJEISSA

Kohta 4.3 Tulosbudjetit (sivut 7-8)

- tulosbudjettien laatimista tarkennettu ja tulospalkkioiden maksamista tiukennettu

Kohta 4.3.1 Tuottavuus (sivu 8)

- koko osio on uusittu

Kohta 8.1 Tehtävien täyttäminen (sivut 12–13)

- tilapäistehtävää koskevaa täyttölupamenettelyä täsmennetty

Kohta 8.5 Henkilöstöhallinnon tietojärjestelmät (sivu 15)

- lisätty kokonaan uusi osio

Kohta 8.8.6 Tulospalkkiojärjestelmä (sivut 20–21)

- täsmennetty tulospalkkiojärjestelmien sisältöä

Kohta 8.12 Henkilöstön työhyvinvointi (sivu 23)

- tarkennettu työkyvyttömyyseläkkeiden sekä sairaus- ja työtapaturmapoissaolojen määrän ja kustannusten seuranta

Kohta 8.14 Yli eläkeiän jatkaminen (sivu 24)

- lisätty kokonaan uusi osio

Kohta 9.2 Tietotekniikka ja -liikenne (sivut 27–28)

- hankkeen hyväksymisen edellytyksiä on tarkennettu

Kohta 9.15 EU-hankkeet ja muut ulkopuolisista rahoituslähteistä rahoitettavat hankkeet (sivut 33–34)

- tarkennettu ohjeistusta ja päivitetty SAP -järjestelmän käyttöönoton aiheuttamat muutokset

Kohta 9.18 Ympäristölaskenta ja ympäristöraportointi (sivut 35–37)

- tarkennettu SAP -järjestelmän käyttöönoton aiheuttamien muutosten osalta

Kohta 9.22 Riskienhallinta ja sisäinen valvonta (sivut 38–39)

- koko osio on uusittu

Kohta 9.23 Innovaatorahaston käyttö (sivu 39)

- lisätty AHJOsta johtuvat muutokset

Kohta 9.24 Lähiörahaston käyttö (sivut 39–40)

- tarkennettu rahastosta rahoitettujen hankkeiden raportointia

Kohta 9.26 Harmaan talouden torjunta (sivu 41)

- lisätty kokonaan uusi osio

Kohta 11.1 Kirjanpitoikäntö (sivu 45)

- tarkennettu SAP -järjestelmän käyttöönoton aiheuttamien muutosten osalta

Kohta 11.2 Raportointi keskuskirjanpitoon (sivu 46)

- tarkennettu SAP -järjestelmän käyttöönoton aiheuttamien muutosten osalta

Kohta 11.3 Talousarvion toteutumisennuste (sivut 46–47)

- koko osio päivitetty muuttuneiden järjestelmien ja työtapojen osalta

28.11.2011

MÄÄRÄAJAT

- 28.2.2012 Ehdotukset uusista hankkeista tai jo käynnissä olevien lähiörahastohankkeiden jatkorahoituksesta talous- ja suunnittelukeskukselle. anu.turunen@hel.fi (sivut 39–40)
- 28.2.2012 Ehdotukset uusista vuonna 2012 alkavista innovaatorahastosta rahoitettavista hankkeista kaupunginhallitukselle. katja.bosisio-hillberg@hel.fi (sivu 39)
- 19.10.2012 Vuoden 2012 talousarvion määrärahojen käyttötarkoituksen muutosesitysten on oltava talous- ja suunnittelukeskuksessa. taske.tasu@hel.fi (sivut 8-9)
- 19.10.2012 Perusteltu esitys määrärahan muuttamisesta oltava talous- ja suunnittelukeskuksessa. taske.tasu@hel.fi (sivu 9)
- 31.10.2012 Jo käynnissä olevien innovaatorahastohankkeiden jatkorahoitushakemukset kustannusarvioineen vuodelle 2013 kaupunginhallitukselle. katja.bosisio-hillberg@hel.fi (sivu 39)
- 31.12.2012 Vuoden 2012 käyttämättä jääneiden investointimäärärahojen käyttäminen vuonna 2013, ylitysesitykset talous- ja suunnittelukeskukseseen. juha.viljakainen@hel.fi (sivu 9)
- 31.1.2013 Selvitykset toteutumatta jääneistä sitovista toiminnallisista tavoitteista talous- ja suunnittelukeskuksessa. taske.tasu@hel.fi (sivut 9–10)

SISÄLLYSLUETTELO	Sivu
1 JOHDANTO	1
2 TALOUTTA JA TOIMINTAA KOSKEVAT OHJEET JA SÄÄNNÖT	3
2.1 KUNTALAKI	3
2.2 KUNTAJAOSTON OHJEET	3
2.3 TALOUSSÄÄNTÖ	4
3 TALOUSARVION RAKENNE	4
3.1 TALOUSARVION OSAT	4
3.2 LIIKELAITOKSET	5
3.3 ITSENÄISINÄ TASEYKSIKÖINÄ TOIMIVAT RAHASTOT	6
3.4 TULO- JA MENOLAJIT	6
4 TALOUSARVION NOUDATTAMISEN YLEISOHJEET	6
4.1 TALOUSARVIO TOIMINNAN LÄHTÖKOHTANA	6
4.2 TALOUSARVION SITOVUUS	6
4.3 TULOSBUDJETIT	7
4.3.1 <i>Tuottavuus</i>	8
5 TALOUSARVION MUUTOKSET	8
5.1 MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUUTOKSET	8
5.2 MÄÄRÄRAHAN MUUTTAMINEN	9
5.3 SIIRTYVIEN INVESTOINTIHANKKEIDEN MÄÄRÄRAHAT	9
5.4 TOIMINNALLISET TAVOITTEET.....	9
6 TALOUSARVIOON SISÄLTYVÄT MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET	10
7 KAUPUNGIN STRATEGIAOHJELMAN 2009–2012 TOTEUTTAMINEN	11
7.1 EETTISET PERIAATTEET	12
8 HENKILÖSTÖÖN LIITTYVÄT OHJEET JA MÄÄRÄYKSET	12
8.1 TEHTÄVIEN TÄYTTÄMINEN	12
8.2 MÄÄRÄAIKAISEEN PALVELUSSUHTEESEEN OTTAMINEN	13
8.3 SIJAISUUKSIEN HOITAMINEN.....	13
8.3.1 <i>Sijaisten käytön periaatteet</i>	13
8.3.2 <i>Vuosilomien järjestäminen</i>	14
8.4 KORKEAKOULUHARJOITTELIJAT JA KESÄTYÖNTEKIJÄT	14
8.4.1 <i>Korkeakouluharjoittelijat</i>	14
8.4.2 <i>Kesätyöntekijät</i>	14
8.5 HENKILÖSTÖHALLINNON TIETOJÄRJESTELMÄT	15
8.6 TYÖNTEKIJÄT PALKKATUETUSSA TYÖSSÄ	15
8.7 HENKILÖSIVUMENOT	16
8.8 PALKITSEMINEN: PALKKAUS JA PALKKIOT	16
8.8.1 <i>Sopimuskorotukset vuonna 2012</i>	17
8.8.2 <i>Tehtäväkohtaisen palkan määrittelyn ja muuttamisen periaatteet</i>	17
8.8.3 <i>Tehtävälisä</i>	18
8.8.4 <i>Henkilökohtainen lisä</i>	19
8.8.5 <i>Nopea palkitseminen</i>	19
8.8.6 <i>Tulospalkkiojärjestelmä</i>	20
8.8.7 <i>Seuranta ja raportointi</i>	21

8.9 TEHTÄVÄNIMIKKEET	21
8.10 OSAAMISEN KEHITTÄMINEN.....	22
8.11 OPPISOPIMUSKOULUTUS	22
8.12 HENKILÖSTÖN TYÖHYVINVOINTI	23
8.13 VIRAN PERUSTAMINEN JA LAKKAUTTAMINEN	23
8.14 YLI ELÄKEIÄN JATKAMINEN	24
9 ERILLISOHJEET	24
9.1 HANKINNAT	24
9.2 TIETOTEKNIikka JA -LIKENNE	27
9.3 KONSULTTIPALVELUIDEN HANKINTA	28
9.4 LEASINGRAHOITUKSEN KÄYTTÖ	28
9.5 IRTAIMISTON HANKINTA-ARVOT	28
9.6 VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	28
9.7 PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEET	29
9.8 VIRKA- JA TYÖTEHTÄVIEN HOITAMISEEN LIITTYVÄ MATKUSTAMINEN JA KULJETTAMINEN	30
9.9 AUTOJEN HANKINTA	30
9.10 LUOTTOKORTTIEN KÄYTTÖ	32
9.11 LUOTTOTAPPIOT.....	32
9.12 MATKA-, MATKATAVARA- JA MATKAVASTUUVAKUUTUS	32
9.13 JÄSENYYDET	32
9.14 SPONSORIRAHAN KÄYTTÖSTÄ	33
9.15 EU-HANKKEET JA MUUT ULKOPUOLISISTA RAHOITUSLÄHTEISTÄ RAHOITETTAVAT HANKKEET	33
9.16 OPINNÄYTETUTKIMUSTEN KÄYTTÖ	34
9.17 AVUSTUSTEN MYÖNTÄMINEN	35
9.18 YMPÄRISTÖLASKENTA JA YMPÄRISTÖRAPORTOINTI	35
9.19 EDUSTUSMENOT	37
9.20 LAADUN KEHITTÄMINEN	37
9.21 KILPAILUN KÄYTÖN PERIAATTEET	38
9.22 RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN VALVONTA	38
9.23 INNOVAATORAHASTON KÄYTTÖ	39
9.24 LÄHIÖRAHASTON KÄYTTÖ	39
9.25 PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISTYÖHANKKEET.....	40
9.26 HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA	41
10 PALVELUVERKKO, TILAT JA RAKENTAMINEN	41
10.1 PALVELUVERKKO- JA TILANKÄYTTÖSUUNNITTELU SEKÄ MA-OHJELMA.....	41
10.2 TOIMITILOISTA LUOPUMINEN	42
10.3 TOIMITILOJEN VUOKRAAMINEN	42
10.4 TOIMITILOJEN RAKENNUUTTAMINEN	43
10.5 RAKENNUSHANKKEIDEN OHJAUS	43
10.6 HANKKEIDEN RAHOITUS.....	44
11 KIRJANPITO JA TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA.....	45
11.1 KIRJANPITOKÄYTÄNTÖ	45
11.2 RAPORTOINTI KESKUSKIRJANPITOON	46
11.3 TALOUSARVION TOTEUTUMISENNUSTE	46
11.4 MAKSUVALMIUSENNUSTE	48

Liite 1 Kaupunginhallituksessa 31.10.2011 tehdyt muutokset vuoden 2012 talousarvioehdotukseen sekä vuosien 2012–2014 taloussuunnitelmaehdotukseen

Liite 2 Strategiaohjelman 2009–2012 seuranta

Liite 3 Noudattamisohjeisiin liittyviä päätöksiä

Vuoden 2012 talousarvion noudattamisohjeiden sähköinen versio on Helmissä: Strategia ja Talous/Kaupungin toiminta ja talous/Talousarvio

28.11.2011

---

1 JOHDANTO

Kaupunginvaltuusto on 16.11.2011, asia 4, hyväksynyt kaupungin talousarvion vuodeksi 2012 ja taloussuunnitelman vuosille 2012–2014.

Taloussäännön mukaisesti kaupungin toiminnot on järjestettävä ja tehtävät hoidettava siten, että valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan. Toimielinten on hoidettava vastuualueensa tehtävät taloudellisesti ja järjestettävä ne siten, että vastuu taloudesta ja toiminnasta on selkeä. Kaikilla esimiehillä on johtamansa toiminnan osalta vastuu toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Hallintokuntien toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talous- ja suunnittelukeskus ja hallintokunnat arvioivat tiiviisti talousarvion tavoitteiden ja määrärahojen käytön toteutumista koko vuoden ajan. Toiminta tulee sopeuttaa käytettävissä oleviin määrärahoihin.

Meneillään oleva kansainvälinen talouskriisi antaa epävarmoja talousnäkyymiä vuodelle 2012. Kriisi saattaa johtaa lopulta siihen, että kaupungin verokertymä alenee suunnitellusta merkittävästi. Strategiaohjelman mukaisesti kaupungin toimintamenot tulee sopeuttaa käytettävissä oleviin tuloihin.

Vuoden 2012 talousarvioon sisältyy vuonna 2011 käynnistetyn tuottavuutta ja työhyvinvointia lisäävän ohjelman toimenpiteitä virastoissa ja liikelaitoksissa. Tuottavuutta parantavien toimenpiteiden kokonaisuuteen sisältyy toiminta- ja palveluprosessien kehittämistä, tietojärjestelmien hyödyntämistä, tilojen käytön tehostamista ja palveluverkon kehittämistä sekä säästötoimenpiteitä. Tavoitteena on, että vuonna 2012 palvelut tuotetaan nykyistä edullisemmin asukasta kohden laskettuna. Tuottavuustoimenpiteet edistävät talousarviotavoitteiden saavuttamista.

Talousarviossa on varauduttu keskitetyksi kunta-alan sopimuspalkantarkistuksiin.

Vuonna 2012 seurataan erityisesti talousarvion mukaisissa määrärahoissa pysymistä. Virastojen ja liikelaitosten tulee raportoida merkittävästä kaupungin rahankäyttöön vaikuttavista toimintaympäristön muutoksista tai viraston oman toiminnan muutoksista talous- ja suunnittelukeskuksen taloussuunnitteluosastolle. Ensisijaisena tavoitteena on aina muutosten sopeuttaminen talousarvioon. Sopeuttaminen tulee aloittaa heti muutoksen tullessa tietoon.

28.11.2011

Helsingin kaupunki ottaa vuonna 2012 käyttöön uuden taloushallinnon tietojärjestelmän – Lasken. Uusi laskentajärjestelmä korvaa nykyisen kirjanpitojärjestelmän (AdeEko) ja laskutusjärjestelmän (ProE). Uusi laskentajärjestelmä on useista moduuleista koostuva SAP - valmistuotteeseen perustuva järjestelmä, joka käsittää ulkoisen ja sisäisen laskennan lisäksi laskutuksen, myynti- ja ostoreskontran, käyttöomaisuushallinnan sekä emokaupungin tietojen yhdistelyyn käytetyn konsolidoinnin.

Laske -järjestelmän sisäisen laskennan toiminnallisuudet ovat nykyistä järjestelmää huomattavasti laajemmat ja näiden ominaisuuksien laaja-alainen hyödyntäminen näkyy virastojen ja liikelaitosten lasken-takäytäntöjen ja -tapojen muuttumisena. Näistä virasto- ja liikelaitoskohtaisista muutoksista antaa lisätietoja viraston tai liikelaitoksen oma taloushallinto.

Taloussuunnittelun tietojärjestelmissä tapahtuu muutos samassa yhteydessä, kun tulosbudjettien laadinnassa otetaan käyttöön nykyisen Business Planning (BP) -järjestelmän uudempi versio. Tulosbudjetit laaditaan jatkossa Financial Performance Management (FPM) -järjestelmällä. Uuden järjestelmän käyttöönotto tulosbudjetoinnissa mahdollistaa kaikkien Laske -järjestelmän sisäisen laskennan tunnistusten hyödyntämisen myös suunnittelussa.

28.11.2011

---

2 TALOUTTA JA TOIMINTAA KOSKEVAT OHJEET JA SÄÄNNÖT

Taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 8. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä taloussääntö, talousarvio (Kvsto 16.11.2011) ja poistosuunnitelma (Kvsto 29.11.2006).

2.1 Kuntalaki

Kuntalain (365/95) 65 §:ssä on säännökset talousarvion käsittelystä, hyväksymisestä, velvoittavuudesta, sisällöstä, rakenteesta ja talousarvioperiaatteista sekä myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta.

Kuntalain 67 §:ssä on säännökset kunnan kirjanpidosta:
"Kunnan kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) säädetään. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja tämän lain 68–70 §:n soveltamisesta."

2.2 Kuntajaoston ohjeet

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut seuraavat yleisohjeet

- ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä (3.2.2009),
- kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista (17.11.2009),
- kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (17.11.2009),
- kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta (24.1.2011),
- kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä (16.12.2008),
- kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista (7.10.2008),
- kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta (17.11.2009),
- kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta (14.12.2010),
- kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta (28.11.2006),

Kuntajaoston yleisohjeet ovat sitovia. Kuntajaoston yleisohjeita ja lausuntoja saa Kuntaliitosta sekä Kuntaliiton internet -sivuilta.

28.11.2011

2.3 Taloussääntö

Kvston 11.5.2011 (95 §) hyväksymässä taloussäännössä on määritelty mm. taloudenhoidon toimintaperiaatteet, taloushallinnon organisaatio sekä annettu määräyksiä strategioista, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, rahatoimesta ja laskentatoimesta. Taloussääntöä on noudatettava kaupungin talouden suunnittelussa, rahatoimessa, sijoitustoiminnassa ja laskentatoimessa sekä muussa taloudenhoidossa.

Taloussäännön mukaan kaupungin tehtävät ja toiminnot on hoidettava siten, että mm.

- valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan,
- kaupungin talous on tasapainossa,
- vastuu kunkin tehtäväalueen toiminnallisesta ja taloudellisesta tuloksesta on selkeä,
- organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

3 TALOUSARVION RAKENNE

3.1 Talousarvion osat

Talousarviossa on käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa sekä itsenäisenä taseyksiköinä toimivia rahastoja koskeva erillinen osio rahoitusosan jälkeen. Samaa rakennetta noudatetaan tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Lisäksi talousarvioon sisältyy yleisperusteluita ja liitteitä.

Käyttötalousosa sisältää hallintokuntaakohtaiset tuloslaskelman muotoiset talousarviot. Hallintokuntien suunnitelmat sisältävät toimintaa ohjaavat strategiat ja talousarviotavoitteet, niiden perustelut ja tarvittavat tunnuslukutaulukot sekä talousarviovuoden että taloussuunnitelma-
vuosien osalta. Tavoitteet johdetaan hyväksytyistä koko kaupunkia ja omaa toimialaa koskevista strategioista. Tunnusluvut ja mittarit palvelevat oman toiminnan ohjaamisen lisäksi koko kaupunkia koskevien strategioiden ja tavoitteiden toteutumisen seurantaa ja vaikuttavuuden arviointia.

Tuloslaskelmaosassa määrärahoina tai tuloarvioina esitetään mm. koromenot ja -tulot, verotulot ja valtionosuudet. Tuloslaskelmaosaan kuuluvan tuloslaskelman, jossa kuvataan tilikauden tuloksen muodostumista, keskeiset erät ovat verotulot, valtionosuudet ja käyttötalousosasta saatavat varsinaisen toiminnan menot ja tulot sekä suunnitel-

28.11.2011

---

man mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosassa esitetään myös kaupungin yhdistetty tuloslaskelma, josta sisäiset erät on eliminoitu.

Investointiosassa esitetään investointimenot ja -tulot. Investointiosan taulukoihin on sisällytetty myös hankkeet ja niiden taloussuunnitelma-kaudella vaatimat määrärahat.

Rahoitusosassa esitetään meno- ja tuloarvioina pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, niiden lyhennykset, otolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää talousarvion mukaisen rahoituslaskelman sekä kaupungin yhdistetyn rahoituslaskelman. Rahoituslaskelmaan tiedot, jossa kuvataan toiminnan rahoitusta, kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosasta. Rahoituslaskelmat esitetään informaatiotietona kuten tuloslaskelmatkin.

Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen ja kaupungin taloudellisen tilanteen kehittymiseen. Kaupungin strategiat sisältyvät talousarvion yleisperusteluihin. Päätösehdotuksissa esitetään kaupunginvaltuuston päätettäväksi mm. kaupunginjohtajan, HKL-liikelaitoksen johtokunnan ja Helsingin Energia-liikelaitoksen johtokunnan lainanottovaltuudet ja talousarvion hyväksyminen. Talousarvion sitovuudessa kerrotaan talousarvion sisältävän brutto- ja nettobudjetoituja yksiköitä sekä Kvston perustamia kunnan liikelaitoksia. Näille kaikille määritellään erikseen talousarvion sitovuustaso.

3.2 Liikelaitokset

Kaupunginjohtajan toimialaan kuuluvia kunnan liikelaitoksia ovat Helsingin Energia -liikelaitos, Helsingin Satama -liikelaitos ja Taloushallintopalvelu -liikelaitos (Talpa), rakennus- ja ympäristötoimeen kuuluvia liikelaitoksia ovat HKL-liikelaitos ja Helsingin kaupungin Palmia -liikelaitos lisäksi sivistys- ja henkilöstötoimeen kuuluu Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitos (Oiva Akatemia).

Vuoden 2012 talousarviossa määrärahoina/tuloarvioina liikelaitokset näkyvät talousarvion tuloslaskelma- ja rahoitusosassa, jossa on esitetty mm. liikelaitosten peruspääomien tuotot, perustamislainojen korot ja lyhennykset. Pääluokassa 1, Kaupunginjohtajan toimiala, pääluokassa 2, Rakennus- ja ympäristötoimi ja pääluokassa 4, Sivistys- ja henkilöstötoimi on esitetty tavoitteet liikelaitosten vuoden 2012 toiminnalle sekä investointisuunnitelmat.

28.11.2011

3.3 Itsenäisinä taseyksiköinä toimivat rahastot

Helsingin kaupungilla on viisi itsenäisinä taseyksiköinä toimivaa rahastoa: Asuntolainarahasto, Asuntotuotantorahasto, Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto, Vakuutusrahasto ja Innovaatorahasto.

3.4 Tulo- ja menolajit

Käyttötaloussosassa hallintokuntien talousarviot on esitetty tuloslaskelman muodossa noudattaen kuntajaoston antamaa kaavaa.

Tuloslaskelman erät muodostuvat tulo- ja menolajeista. Tulo- ja menolajien sisältö noudattaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia ohjeita, Tilastokeskuksen luokitusta sekä Kuntaliiton tililuettelomallia. Taloushallintojärjestelmä SAPssa käytettävä tulostililuettelo tilinumeroineen ja kirjausohjeineen julkaistaan Helmissä. Tulostililuettelo kirjausohjeineen on soveltuvin osin myös muiden kuin taloushallintopalvelun asiakasvirastojen käytössä.

4 TALOUSARVION NOUDATTAMISEN YLEISOHJEET

4.1 Talousarvio toiminnan lähtökohtana

Lauta- ja johtokunnilta sekä virastoilta edellytetään taloudellisen kehityksen seuraamista ja tarvittaessa valmiutta sopeuttaa toimintansa muuttuvissa tilanteissa talousarvion mukaiseksi.

Hallintokuntien on tarkastettava toimintoja kriittisesti esim. toteuttamalla palveluverkkoselvityksiä. Taloutta tasapainotetaan toimintoja uudelleen organisoimalla, hyödyntämällä uutta teknologiaa sekä parantamalla toimintaprosesseja ja -menetelmiä. Talousarvion mukaisissa puitteissa pysyminen edellyttää virastoilta ja liikelaitoksilta rakenteiden muuttamista, tuottavuuden lisäämistä, tuloksellisen johtamisen ja kannustavan henkilöstöpolitiikan kehittämistä, yhteistoimintaperiaatteiden mukaisesti toteutettavaa organisaatioiden kehittämistä ja tehtäväjako-
jen uudistamista, tehtävien tarpeellisuuden jatkuvaa arvioimista sekä keskittymistä toimialansa perustehtäviin. Henkilöstön ammattitaidon kehittymistä ja henkilöstön tehokasta käyttöä tulee tukea esim. tehtäväkierron avulla. Hallinnon tukipalveluita tarkastellaan kriittisesti ja säilytetään kuntalaisten palvelut mahdollisimman hyvinä.

4.2 Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuustoon nähden sitova erä on bruttobudjetoiduilla yksiköillä menojen yhteissumma (=määräraha) ja nettobudjetoiduilla yksi-

28.11.2011

---

köillä toimintakate. Liikelaitoksia sitovat erät on esitetty tuloslaskelma- ja rahoitusosassa. Hallintokuntien sitovat, toiminnalliset tavoitteet on erikseen määritetty talousarviossa ao. hallintokunnan kohdalla. Samoin liikelaitosten sitovat, toiminnalliset tavoitteet on erikseen määritetty talousarviossa ao. liikelaitoksen kohdalla.

Yhteisöille myönnettävien avustusten määrärahat ovat sitovia talousarvion liitteen 1 mukaisesti.

4.3 Tulosbudjetit

Toimintavuotta koskevat suunnitelmat on tarkistettava vastaamaan talousarviossa hyväksytyjä määrärahoja ja tuloarvioita. Tulosbudjetti sisältää viraston tai liikelaitoksen tulostavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja vaadittavat resurssit sekä toimenpiteistä kertyvät tulot ja aiheutuvat kustannukset. Suunnitelmia tarkistettaessa on varmistettava, että sitovat tulostavoitteet ja toiminnalliset tavoitteet saavutetaan käytettävissä olevin määrärahoihin.

Tulosbudjetit hyväksyy lauta- tai johtokunta. Välittömästi kaupunginhallituksen alaisten virastojen tulosbudjetit hyväksyy virastopäällikkö. Kaikkien virastojen ja liikelaitosten on laadittava vähintään talousarviokohtainen tulosbudjetti. Talousarvion sitovuustasoja ei saa ylittää tulosbudjetissa. Tulosbudjetit on lähetettävä tiedoksi talous- ja suunnittelukeskukselle.

Tulosbudjeteissa on esitettävä määrärahoihin ja tuloarvioihin liittyvät suoritteet, tunnusluvut ja toiminnalliset, mitattavat tavoitteet.

Tulosbudjetit laaditaan viraston tai liikelaitoksen yksikköjaon mukaisesti siten, että yksikön päällikkö vastaa tulostavoitteiden saavuttamisesta ja tulosbudjetin toteuttamisen edellyttämistä toimenpiteistä.

Suunnitelmia tarkistettaessa ja sopeutettaessa talousarvion puitteisiin on ensisijaisesti otettava huomioon lakisääteiset tehtävät ja velvoitteet, samoin sellaiset tehtävät, joiden keskeyttäminen aiheuttaisi kohtuutonta haittaa. Hallintokuntien tulee lisäksi keskittyä toimialansa ydintehtäviin. Lisäksi otettava huomioon kaupungin tasa-arvosuunnitelma vuosille 2009–2011 (Kvsto 3.2.2010, 21 §), jonka mukaan palvelujen tarjonnassa ja saatavuudessa on tasapuolisesti otettava huomioon sekä naisten että miesten tarpeet, arvostukset ja kiinnostuksen kohteet.

Tulosbudjeteissa varaudutaan tulospalkkioiden ja niistä aiheutuvien henkilösivukulujen maksamiseen. Tulospalkkioiden maksaminen ei kuitenkaan oikeuta ylityksiin.

28.11.2011

Mikäli hallintokunta ylittää sitovan talousarvionsa, tulospalkkioita ei voida maksaa, ellei ylitystarve johdu erityisistä hallintokunnasta riippumattomista hyväksyttävistä syistä. Tulospalkkioita ei voida maksaa viraston alayksikölle, jos virasto kokonaisuudessaan ylittää budjetin. Johtajisto arvioi erityistilanteissa onko perusteita maksaa tulospalkkio, vaikka määrärahat ylittyivätkin.

Tulosbudjetteja laadittaessa on otettava huomioon talousarvion laatimisen jälkeen tapahtuneet muutokset esim. henkilösivukuluissa.

Tulosbudjeteissa on huomioitava määräraha- ja tekstimuutokset, jotka Khn talousarviokäsittelyn yhteydessä tehtiin talousarvioehdotukseen. Luettelo muutoksista on liitteenä 1.

Tulosbudjetteja tarkistaessaan nettobudjetoidut yksiköt voivat ylittää talousarviossa hyväksytyt menot, vain jos vastaava tuloylitys kertyy ulkoisista tuloista, jolloin yksikön toimintakate vastaa talousarvion sitovaa toimintakatetta. Kaupungin sisäisten tulojen lisäys ei oikeuta vastaaviin menojen lisäyksiin.

4.3.1 Tuottavuus

Vuoden 2012 talousarvioon sisältyy vuonna 2011 käynnistetyn tuottavuutta ja työhyvinvointia lisäävän ohjelman toimenpiteitä virastoissa ja liikelaitoksissa. Tavoitteena on, että vuonna 2012 palvelut tuotetaan edullisemmin asukasta kohden laskettuna. Toimenpiteiden toteuttaminen tapahtuu pääosin osana jatkuvaa toiminnan ja talouden suunnittelua, kehittämistä ja johtamista. Kaupungin talousarvion tasolle sisältyy rakenteellisia ja laajemmin vaikuttavia toimenpiteitä. Yksityiskohtaisemmat tuottavuutta parantavat toimenpiteet sisällytetään virastojen, osastojen ja alempien yksiköiden toimintasuunnitelmiin.

5 TALOUSARVION MUUTOKSET

Taloussäännön mukaan kaupungin toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää kaupunginvaltuusto.

5.1 Määrärahojen käyttötarkoituksen muutokset

Toimintasuunnitelmat on tarkistettava siten, ettei käyttötarkoituksen muutoksia tarvita. Jos muutokseen on kuitenkin perusteltu syy, kuten määrärahan korotustarpeen välttäminen tai kokonaan uuden määrärahan sisällyttäminen talousarvioon tai muutos on suuruudeltaan merkittävä, niin lauta- tai johtokunnat tekevät muutosesityksen Kvstolle. Vuoden 2012 talousarvion määrärahojen käyttötarkoituksen muutos-

28.11.2011

---

esitysten on oltava talous- ja suunnittelukeskuksessa taske.tasu@hel.fi viimeistään 19.10.2012.

5.2 Määrärahan muuttaminen

Bruttobudjetoidut yksiköt eivät voi ylittää määrärahaa ilman Kvston päätöstä. Nettobudjetoitujen yksiköiden toimintakatetta koskeva talousarvion muutos on myös tehtävä Kvstossa.

Toimintakatteen seuranta suoritetaan kirjanpidollisella tarkkuudella, ei talousarvion seurannassa käytetyllä 1 000 euron tarkkuudella.

Määrärahojen riittävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä mahdollisuuksia ylityksiin ei ole. Toiminta on suunniteltava ja investoinnit ajoitettava siten, että talousarvioon merkitty määräraha varmasti riittää. Valvontavastuu kuuluu määrärahan käyttäjien ja käytöstä vastaavien henkilöiden ohella virastopäälliköille sekä lauta- ja johtokunnille.

Pääsääntöisesti talousarvion ylitysoikeuksia ei myönnetä. Mikäli hallintokunnat eivät kykene toimimaan Kvston hyväksymän talousarvion puitteissa, tällöin ylitysesitysten on oltava viimeistään 19.10.2012 talous- ja suunnittelukeskuksessa taske.tasu@hel.fi.

Em. esityksissä on selvitettävä määrärahojen/tuloarvioiden muutosten vaikutukset toiminnallisiin tavoitteisiin.

5.3 Siirtyvien investointihankkeiden määrärahat

Mikäli hallintokunnalla on loppuvuoteen siirtyviä investointihankkeita, joiden seuraavalle vuodelle siirtyvä rahoitustarve on selvinnyt vasta vuoden 2013 talousarvioehdotuksen käsittelyn jälkeen, hallintokunta voi tehdä määrärahan ylitysesityksen tälle hankkeelle vuonna 2013. Perusteena on vastaavansuuruinen määrärahasäästö vuonna 2012. Vuoden 2012 käyttämättä jääneiden investointimäärärahojen perusteella tehdyt esitykset vuoden 2013 talousarvion ylittämisestä toimitetaan talous- ja suunnittelukeskukselle juha.viljakainen@hel.fi viimeistään 31.12.2012.

5.4 Toiminnalliset tavoitteet

Lauta- ja johtokuntien on toimitettava talous- ja suunnittelukeskuksen taloussuunnitteluosastolle sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen nuste neljännesvuosittain. Toteutumisen nusteissa seurattavat toiminnallisten tavoitteiden ennustetiedot kerätään Talouden ja toimin-

28.11.2011

---

nan seurantaraportti -työtilan kautta. Ennusteissa toiminnallisten tavoitteiden toteumat on esitettävä talousarviossa esitetyllä tarkkuudella. Mikäli ennusteiden mukaan tavoitteet eivät ole toteutumassa talousarvion mukaisesti, on selvitettävä tilanteeseen vaikuttaneet syyt ja esitettävä Khlle toimenpiteet, joilla tilanne korjataan.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteumatiedot dokumentoidaan siten, että niiden oikeellisuus on jälkikäteen todennettavissa. Dokumentit tallennetaan Talouden ja toiminnan seurantaraportti -työtilaan. Tallennus tehdään ensimmäisen talousarvion toteutumisenusteen tietojen tallentamisen yhteydessä. Jos tavoitteen toteumatiedot on saatavissa suoraan tietojärjestelmästä, kuvaukseen liitetään ao. seurantaraportti (lyhyt yhteenveto). Jos toteumatiedot on saatavissa laskemalla, kuvaukseen liitetään ao. laskelma ja sen kaava. Kuvauksessa tulee olla laatijan nimi ja päivämäärä. Dokumentointivaatimus koskee vain sitovia toiminnallisia tavoitteita. Kustakin sitovasta toiminnallisesta tavoitteesta laaditaan oma kuvaus liitteineen ja ne voi esittää yhtenä kokonaisuutena.

Työtilaan tallentamisen lisäksi virastot ja liikelaitokset lähettävät osana tilinpäätösaineistoa dokumentit sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisista.

Toteutumatta jääneistä sitovista toiminnallisista tavoitteista lauta- ja johtokuntien on annettava selvitys siten, että selvitykset voidaan käsitellä kaupunginvaltuustossa ennen tilinpäätöksen allekirjoittamista kaupunginhallituksessa. Em. selvitysten on oltava talous- ja suunnittelukeskuksessa viimeistään 31.1.2013.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden lisäksi raportoidaan myös muiden talousarviossa esitettyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

6 TALOUSARVIOON SISÄLTYVÄT MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET

Vuoden 2012 talousarvioon sisältyvät mm. seuraavat taloudenhoitoa koskevat päätökset:

- 4) Niiden maksujen, joista ei ole erikseen päätetty, yleisinä perusteina noudatetaan omakustannushinnan mukaista taikka viranomaisen päättämää alempaa taksaa.
- 5) Lauta- ja johtokuntien on avustusten myöntämispäätöksissä ilmoitettava avustuksen ehdoksi, että avustettavien yhteisöjen tulee toiminnassaan ja taloudenhoidossaan noudattaa Khn antamia ohjeita ja

28.11.2011

Khs on oikeutettu käyttämään avustusmäärärahoja kaupungille avustettavasta toiminnasta lainojen takaamisen tai muun syyn johdosta mahdollisesti syntyvien saatavien korvaamiseen.

Mikäli kaupungilla on saatavaa avustettavalta yhteisöltä, tulee lautatai johtokunnan tai talous- ja suunnittelukeskuksen tehdä esitys Khille avustuksen käyttämisestä po. saatavan kattamiseen.

- 6) Hallintokunnilla, joilla on talousarviossa varattu määräraha ulkopuolisin varoin rahoitettua toimintaa varten, on oikeus käyttää kyseistä määrärahaa ainoastaan ehdolla, että tulopuolelle kertyy ulkopuolisista rahoituslähteistä vastaava summa.

7 KAUPUNGIN STRATEGIAOHJELMAN 2009–2012 TOTEUTTAMINEN

Talousarviovuonna 2012 toteutetaan Kvston 29.4.2009 hyväksymää strategiaohjelmaa 2009–2012. Strategiaohjelma on samansisältöisenä talousarvion 2012 yleisperusteluissa.

Strategiaohjelma oli lähtökohtana valmisteltaessa vuoden 2012 talousarvioehdotusta ja taloussuunnitelmaehdotusta vuosiksi 2012–2014 sekä muita valtuustokauden suunnitelmia ja toimenpiteitä.

Strategiaohjelman tavoitteisiin pyrkiminen sekä toimenpiteiden toteutus ja priorisointi vuonna 2012 tapahtuu virastojen ja liikelaitosten palvelutuotannon kautta kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.

Strategiaohjelman kaupunkitasoisen toteutuksen ja seurannan mittarit ovat kaupungin suorituskykymittarit. Mittariston tasot ovat

- Strategiset tavoitteet, 11 kpl
- Kriittisten menestystekijöiden (34 kpl) arviointikriteerit ja mittarit
- Virastojen ja liikelaitosten sitovat toiminnalliset (n. 100 kpl) ja taloudelliset tavoitteet sekä tytäryhteisöjen tavoitteet

Strateginen tavoite tai kriittisen menestystekijän mittari voi samankaltaisesti olla jonkin viraston tai liikelaitoksen sitova tavoite. Sitovuudesta on päätetty talousarviokäsittelyssä.

Liitteessä 2 on esitetty vuoden 2012 talousarvion sitovien toiminnallisten tavoitteiden yhteys kaupungin strategiaohjelmaan. Tulosbudjeteis-

28.11.2011

---

sa tulee osoittaa muiden toiminnallisten tavoitteiden yhteys yhteisstrategioihin.

Tulosbudjeteissa määritellään viraston ja liikelaitoksen muut kuin em. talousarviossa seurattavat tavoitteet viraston tai liikelaitoksen yksikköjaon mukaisesti (kohta 4.3 Tulosbudjetit) ja osoitetaan toimenpiteiden yhteys strategiaohjelmaan.

Vuonna 2012 eräiden strategiaohjelmaan sisältyvien yli hallintokuntien menevien prosessien toteuttamista parannetaan sisällyttämällä niitä koskevia tavoitteita tulospalkkiojärjestelmään (kts. kohta 8.8.6 Tulospalkkiojärjestelmä).

7.1 Eettiset periaatteet

Strategiaohjelman 2009–2012 sivuilla 1-2 on esitetty eettiset periaatteet. Eettisten periaatteiden mukaan jokainen esimies vastaa osaltaan siitä, että eettiset periaatteet saatetaan henkilöstön tietoon ja että kaikki henkilöstöön kuuluvat noudattavat niitä.

8 HENKILÖSTÖÖN LIITTYVÄT OHJEET JA MÄÄRÄYKSET

8.1 Tehtävien täyttäminen

Tehtävien täyttöprosessia tulee tarkastella kiinteänä osana ennakkoivaa henkilöstösuunnittelua. Ennen kuin avointa tehtävää ryhdytään täyttämään, on aina ensin varmistettava, mikä on henkilöstötarve suhteessa tehtäviin ja käytettävissä olevaan työaikaan sekä henkilöstömäärärahojen riittävyys. On selvittävä myös, voidaanko esimerkiksi toimintaprosesseja parantamalla löytää muita vaihtoehtoja tai siirtää henkilöstöä jostain muusta kaupungin yksiköstä tai voisiko joku muu kaupungin yksikkö suorittaa työn laskutettavana ostopalveluna. Uudelleensijoitettavat henkilöt on aina asetettava etusijalle tehtävää täytettäessä.

Kaupunginjohtaja antaa vuosittain ohjeet täyttölupamenettelystä ja päättää eri virkojen ja tehtävien vapauttamisesta täyttölupamenettelystä. Projektitehtävää tai muuta vastaavaa tilapäistehtävää varten tarvitaan täyttölupa. Täyttölupa myönnetään ainoastaan talousarviovuodeksi lukuun ottamatta hankkeita, jolle on osoitettu määrärahat usealle vuodelle.

Avoimia virkoja ja tehtäviä täytettäessä on noudatettava kaupungin henkilöstöhankinnan periaatteita (Khs 20.10.2008, 1230 §).

28.11.2011

Uudelleensijoitettavien henkilöiden osalta noudatetaan uudelleensijoituksen periaatteita (Khs 17.5.2010, 648 §).

Täytettäessä Khn haettavaksi julistamia virkoja virastojen ja liikelaitosten on oltava kiinteässä yhteydessä sekä henkilöstökeskukseen että talous- ja suunnittelukeskukseen viran täyttöön liittyvistä järjestelyistä.

8.2 Määräaikaiseen palvelussuhteeseen ottaminen

Määräaikaiseen palvelussuhteeseen saadaan ottaa vain kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 3 §:ssä ja työsopimuslain 1 luvun 3 §:ssä mainituilla perusteilla. Palvelukseenottopäätöksessä on aina mainittava määräaikaisuuden syy.

Toisiaan seuraavat määräaikaiset palvelussuhteet ovat mahdollisia yleensä vain sijaisuustilanteissa. Pitkähköt yhtäjaksoiset sijaisuudet ovat mahdollisia vain poikkeustapauksissa (esimerkiksi perhevapaiden ajaksi otettavat sijaiset).

Henkilöstökeskus on antanut määräaikaisia tehtäviä koskevat ohjeet 5.6.2006, kirjeet 18 ja 19.

8.3 Sijaisuuksien hoitaminen

8.3.1 Sijaisten käytön periaatteet

Sijaisten käytön suunnittelu on osa ennakoivaa henkilöstösuunnittelua. Sijaisuudet on pyrittävä ensisijaisesti hoitamaan erilaisin työjärjestelyin tai sisäisin siirroin. Sijaisten palkkaamiseen on aina oltava perusteltu tarve. Lyhyisiin 1-3 päivän poissaoloihin sijaisen saa palkata vain, mikäli palvelutarve tätä ehdottomasti edellyttää.

Virastoja ja liikelaitoksia kehoitetaan kehittämään yhteistyötä Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n kanssa siten, että sijaishankinta hoidetaan kokonaistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Virastoissa ja liikelaitoksissa ei ole syytä ylläpitää omia rinnakkaisia voimavaroja lyhytaikaisen henkilöstön rekrytointia varten, jos vastaavat palvelut ovat saatavissa riittävässä laajuudessa Seure Henkilöstöpalvelut Oy:stä.

Jos on välttämätöntä palkata henkilö myös lyhytaikaisiin 1-3 päivää kestäviin sijaisuuksiin, tällaiset sijaiset tulee rekrytoida käyttäen Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n palveluja. Virastot ja liikelaitokset voivat tarvittaessa tehdä Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n kanssa sopimuksia sijaisvälityksen hoitamisesta ja siihen liittyvistä palveluista. Seure Henkilös-

28.11.2011

---

töpalvelut Oy on kaupungin tytäryhtiö, jonka palveluja virastojen ja liikelaitosten ei tarvitse erikseen kilpailuttaa.

Muiden henkilöstövuokrausyritysten käyttäminen on mahdollista, jos on ensin selvitetty, että Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n kautta ei soveltuva vuokratyövoimaa ole saatavissa.

8.3.2 Vuosilomien järjestäminen

Virastojen ja liikelaitosten on vuosilomia vahvistaessaan jaettava lomat koko vuosilomakaudelle 2.5. - 30.9. siten, että vuosilomasijaisia tarvitaan mahdollisimman vähän. Palveluja voidaan myös vähentää ja sulkea kesäaikana. Myös muuna aikana lomat on pyrittävä järjestämään siten, ettei kaupungin tarvitse teettää ylitoita eikä palkata lisätyövoimaa.

Säästövapaan kerääminen pitkiksi poissaolojaksoiksi palvelussuhteen loppupuolelle, esim. ennen eläketapahtumaa pidettäväksi, ei ole taroituksenmukaista tehtävien hoidon kannalta.

8.4 Korkeakouluharjoittelijat ja kesätyöntekijät

8.4.1 Korkeakouluharjoittelijat

Virastot ja liikelaitokset voivat palkata yliopisto- ja korkeakouluharjoittelijoita virka- ja työehtosopimusten asianomaisten palkkausmääräysten mukaisin palkkauksin.

Harjoittelijoiden palkkauskustannuksien rahoittamisesta voi kysyä henkilöstökeskukselta, joka antaa asiaa koskevia lisäohjeita (lisätietoja myös osoitteessa [Helmi>henkilöstö>rekrytointi>opiskelijan palkkaaminen](#)).

8.4.2 Kesätyöntekijät

Virastot ja liikelaitokset voivat talousarvionsa puitteissa palkata 2.5. - 30.9. välisenä aikana kesätyöntekijöitä. Kesätyöntekijöiksi tulee palkata ensisijaisesti helsinkiläisiä nuoria tai helsinkiläisten oppilaitosten opiskelijoita.

Kesätyöntekijöiden ja muiden kesä kautena palkattavien työntekijöiden palkkaus määritellään soveltaen virka- ja työehtosopimusten asianomaisia palkkausmääräyksiä. Tällöin tulee ottaa huomioon alan ammattitutkinnon tai ammattitaidon sekä kokemuksen puuttumisen palkkausta alentava vaikutus.

28.11.2011

Kaupungin työtehtävien tunnetuksi tekemiseksi ja tulevaisuuden rekrytointien helpottamiseksi on nuorten 16–17-vuotiaiden kesätyöntekijöiden palkkaamiseen varattu henkilöstökeskuksen talousarvioon 1 miljoonan euron määräraha. Kesätyöntekijät sijoittuvat soveltuviin tehtäviin erikseen virastojen ja liikelaitosten kanssa tehtävän suunnitelman mukaisesti. Lisäksi Khn käyttövaroissa on varauduttu 1 miljoonalla eurolla hankkeeseen, jossa vähennetään puistojen, aukoiden ja kadun varsien roskaisuutta palkkaamalla alle 20-vuotiaita nuoria kaupunkiympäristön puhtaanapitoon liittyviin tehtäviin.

Henkilöstökeskus koordinoi yllä mainittuja kesätyöprojekteja ja antaa kesätyöntekijöiden palkkaamista koskevia lisäohjeita.

8.5 Henkilöstöhallinnon tietojärjestelmät

Meneillään olevan HR -tietojärjestelmähankkeen kanssa päällekkäisen työn ja virheinvestointien välttämiseksi virastojen ja liikelaitosten tulee pidättäytyä omista henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien kehittämishankkeista ja -projekteista.

Mikäli jonkin tällaisen hankkeen tai projektin toteuttaminen on kuitenkin välttämätöntä, tulee ennen sen aloittamista olla yhteydessä henkilöstökeskukseen HR -tietojärjestelmähankkeen hankepäälikkөөn (petri.parrukoski@hel.fi). Edellä mainittu yhteydenotto ei korvaa luvussa 9.2 mainittua yhteydenpitoa talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosastoon.

8.6 Työntekijät palkkatuetussa työssä

Virastoilla ja liikelaitoksilla on mahdollisuus palkata työllistämismäärärahoihin työtön helsinkiläinen määräaikaiseen työsuhteeseen. Palkkatuella työllistettävän henkilön palkka maksetaan henkilöstökeskuksen työllistämismäärärahoista. Palkkatuetussa työssä olevia työntekijöitä voidaan käyttää lisätyövoimana sellaisissa tehtävissä, jotka edistävät heidän sijoittumistaan avoimille työmarkkinoille joko kuntasektorille tai yksityisen tai valtion palvelukseen. Palkkatuetussa työssä olevan työntekijän palkkaus määritellään sopimusten ja ohjeiden mukaisesti (Työllistetyt työntekijät 30.4.2008, kirje 29).

Palkkaamalla henkilön palkkatuettuun työhön työnantaja sitoutuu siihen, että työntekijä voi työsuhteen aikana ja työajalla osallistua työllistymisedellytyksiä parantavaan kurssitukseen ja henkilökohtaiseen työvalmennukseen.

28.11.2011

Kaupunki on sopinut Helsingin työ- ja elinkeinotoimiston kanssa, että työntekijä voi keskeyttää määräaikaisen työsopimuksen, jos hän siirtyy uuteen työsuhteeseen avoimille työmarkkinoille tai ammatilliseen koulutukseen.

8.7 Henkilösivumenot

Virastot ja liikelaitokset tilittävät taloushallintopalvelulle (Talpaan) kuukausittain aina edelliseltä kuukaudelta maksettujen palkkojen ja palkkioiden osalta henkilösivumenot. Vuonna 2012 eläkekustannusvaraus on kaikille virastoille ja liikelaitoksille 27,5 % KuEL-palkkasummasta. Määräraha sisältää työnantajan palkkaperusteisen eläkemaksun, eläkemenoperusteisen maksun ja varhaiseläkemenoperusteisen maksun.

Valtion eläkejärjestelmän (VaEL) piiriin kuuluvista henkilöistä maksetaan työnantajan VaEL- eläkemaksu, joka on 19,1 % VaEL-palkkasummasta.

Arvioidut henkilösivumenot

Eläkkeet

KuEL ¹	27,5 %
VaEL ¹	19,1 %

Muut henkilösivumenot

Sosiaaliturvamaksu	2,13 %
Työttömyysvakuutusmaksu	3,45 %
Tapaturmavakuutusmaksu	0,70 %

8.8 Palkitseminen: palkkaus ja palkkiot

Rahallisen palkitsemisen kokonaisuuteen kuuluvat tehtävien vaativuuteen ja henkilön suoritukseen perustuva palkkaus, hyviin tuloksiin perustuvat täydentävät palkkiot sekä henkilöstöedut. Jotta palkitseminen omalta osaltaan tukisi kaupungin sekä virastojen ja liikelaitosten strategioiden ja keskeisten päämäärien toteuttamista, palkitsemisen perusteet tulee määritellä toiminnan tavoitteiden mukaisiksi. Kunkin viraston tai liikelaitoksen palkitsemisperiaatteet määritellään palkitsemisohjelmassa.

On suositeltavaa, että kaikkia virka- ja työehtosopimusten ja kaupungin omien ohjeiden mukaisia palkitsemiskeinoja käytetään aktiivisesti. Tätä

---

¹ Lopullinen Helsingin kaupungin KuEL-eläkemaksuprosentti on tiedossa viikolla 49 vuonna 2011. VaEL-prosentista saadaan valtiokonttorin arvio joulukuussa 2011.

28.11.2011

---

koskevat tavoitteet sisällytetään viraston tai liikelaitoksen palkitsemisohjelmaan.

8.8.1 Sopimuskorotukset vuonna 2012

Uudet virka- ja työehtosopimukset astuvat voimaan vuoden 2012 alusta lukien. Virastojen ja liikelaitosten tulee huolehtia siitä, että sopimuskorotukset toteutetaan henkilöstökeskuksen ohjeiden mukaisesti.

Tuleviin sopimuspalkankorotuksiin varaudutaan kaupunginhallituksen käyttöön varatuilla keskitetyillä määrärahoilla. Lisäksi määrärahasta korvataan niin sanotun palkkaperinnön vaatimat kustannukset.

8.8.2 Tehtäväkohtaisen palkan määrittelyn ja muuttamisen periaatteet

Työnantaja määrittelee uuden tai vaativuudeltaan olennaisesti muuttuneen tehtävän tehtäväkohtaisen palkan kulloinkin noudatettavan virka- tai työehtosopimuksen palkkahinnoittelukohdan ja tehtävän vaativuuden arvioinnin perusteella. Tehtäväkohtaisen palkan määrittelyä koskevat sopimuskohdat eroavat toisistaan eri sopimusaloilla.

Tehtäväkohtaisen palkan määrittely perustuu tehtävien vaativuuden arviointiin. Tehtävän vaativuuden arvioinnissa käytetään kullakin sopimusallalla erikseen sovittuja vaativuuden arviointikriteerejä. Tehtäväkohtaisten palkkojen tulee olla johdonmukaisessa suhteessa toisiinsa tehtävien vaativuuden mukaisesti. Palkkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon kyseisen ammattialan ja kaupungin soveltama palkkataso vastaavissa tehtävissä. Henkilökohtaista lisää voidaan käyttää rekryointitilanteissa henkilöstökeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksessa (TTES) käytetään palkkahaarukkaa ala- ja ylärajoineen ja tehtävät sijoitetaan annetun palkkahaarukan sisään tehtävän vaativuus ja muut edellä mainitut tekijät huomioon ottaen.

Henkilöstökeskuksen käytössä on ajantasaista tilastotietoa eri tehtävissä sovellettavista palkkatasoista. Virastoja ja liikelaitoksia kehoitetaan rekryointitilanteissa hankkimaan henkilöstökeskukselta tietoa kysymykseen tulevista palkkatasoista.

28.11.2011

Viranhaltijan tai työntekijän vaihtuessa tehtävän tehtäväkohtainen palkka säilyy ennallaan, jos tehtävän vaativuus säilyy ennallaan. Tehtäväkohtainen palkka voidaan määrittellä korkeammaksi vain virka- tai työehtosopimuksen velvoittavien määräysten perusteella tai jos tehtävän vaativuus on arvioinnin perusteella olennaisesti lisääntynyt tai jos korkeampaa tehtäväkohtaista palkkaa on pidettävä perusteltuna ao. henkilöstöryhmän sisäisten palkkasuhteiden kannalta. Näissä tapauksissa palkankorotuksista pyydetään henkilöstökeskuksen lausunnon lisäksi talous- ja suunnittelukeskuksen lausunto.

Myös silloin, kun tehtävään valitaan uusi henkilö kaupungin organisaation sisältä, palkkaus määritellään edellä sanotulla tavalla. Tehtäväkohtaista palkkaa ei silloinkaan saa korottaa ilman em. perusteita. Virastojen /liikelaitosten välistä keskinäistä palkkakilpailua tulee välttää, sillä se murentaa palkkausjärjestelmän perustuksia. Henkilökohtaiset lisät rekrytointitilanteessa määräytyvät henkilöstökeskuksen ohjeiden mukaisesti.

Organisaatiomuutoksia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon se, miten muutokset vaikuttavat yksiköiden tehtävien vaativuuden arviointiin ja sitä kautta mahdollisesti tehtäväkohtaisiin palkkoihin. Välttämättömät palkantarkistukset näissä tilanteissa voidaan tehdä henkilöstökeskuksen ja talous- ja suunnittelukeskuksen lausuntojen perusteella (ks. jäljempänä). Ellei palkkarahoja ole tähän tarkoitukseen käytettävissä, tehtävien vaativuuden muutoksiin johtavia järjestelyjä ei tule toteuttaa.

Tehtäväkohtaisen palkan muuttaminen

Tehtävän vaativuus voi muuttua oleellisesti organisaatiomuutoksesta tai tehtävien uudelleenjärjestelystä johtuen tai tehtäväsisällön muuttuessa esimerkiksi osaamisen kehittymisen johdosta. **Henkilöstökeskuksen sekä talous- ja suunnittelukeskuksen lausunto pyydetään aina, kun valmistellaan palkkauksen tarkistamista em. perusteilla.** Lausunto tulee pyytää ennen täyttöluvan tekemistä. Lausunto on laitettava täyttöluvan liitteeksi. Palkkojen tarkistukset toteutetaan viraston tai liikelaitoksen palkkamäärärahojen puitteissa.

Palkka- ja nimikemuutoksiin liittyvästä lausuntomenettelystä on annettu erilliset ohjeet. Lausuntopyynnöt laaditaan sitä varten tarkoitettulle lomakkeelle ([SL 20](#)).

8.8.3 Tehtävälisä

Tehtävälisää käytetään tilanteissa, joissa tilapäiset tehtävämuutokset aiheuttaisivat tehtäväkohtaisen palkan tarkistuksen virka- tai työehtosopimuksen mukaisesti (ks. esimerkiksi KVTES II luku, 5 § 2 mom ja

28.11.2011

TS II luku, 9 §, 2 mom ja OVTES osio A, yleinen osa 6 § 4 mom). Siten tehtävälisää maksetaan, kun tehtävä muuttuu olennaisesti vaativammaksi vähintään 10 työpäivän ajaksi esimerkiksi tilapäisistä tehtäväjärjestelyistä, tehtäväkierrosta tai vaativista projektitehtävistä johtuen. Tehtävälisä on käytössä kaikilla kuukausipalkkaisilla sopimusaloilla. Tuntipalkkaisilla vastaavanlaisista tilanteista voidaan maksaa määräaikaista henkilökohtaista lisää (TTES, liite 3, 2 §).

Tehtävälisää käytetään esimerkiksi silloin, jos avoin tehtävä tai virkattai työvapaalla olevan tehtävä hoidetaan uudelleenjärjestelyjen avulla ilman sijaisten palkkaamista.

Tehtävälisä on määräaikainen ja se myönnetään ao. tehtäväjärjestelyn kestämisajaksi.

Tehtävälisä rahoitetaan viraston tai liikelaitoksen palkkamäärärahoista. Ellei tehtävälisää voida rahoittaa palkkamäärärahoista, tehtäväjärjestelyt on hoidettava sellaisella tavalla, ettei tehtävälisään synny tarvetta.

Tehtävälisä vastaa kuukausipalkkaisilla sopimusaloilla tehtäväkohtaisen palkan tilapäistä korotusta ja se kuuluu varsinaiseen palkkaan. Tehtävälisä maksetaan euromääräisenä HIJAT-koodilla 420 TLM. Tämä palkkalajikoodi käyttäytyy tehtäväkohtaisen palkan tavoin.

8.8.4 Henkilökohtainen lisä

Henkilökohtaiset lisät määräytyvät virka- ja työehtosopimusten ja henkilöstökeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti.

8.8.5 Nopea palkitseminen

Nopeasta palkitsemisesta annetaan ohjeita henkilöstökeskuksen ohjekirjeessä 22.2.2007, nro 8.

Kannustuslisää suositellaan käytettäväksi erityisesti nopeaan, tilannekohtaiseen palkitsemiseen. Kannustuslisää käytetään, kun halutaan palkita yksilöitä tai ryhmiä erityisen hyvistä, useimmiten kertaluonteisista työsuorituksista. Palkkion tulee olla tilanteeseen ja palkittavaan työsuoritukseen sopiva ja saajansa arvostama. Nopean palkitsemisen välineitä ovat myös erilaiset tunnustukset, kuten esimerkiksi teatteriliput, tai liput muihin tapahtumiin.

On suositeltavaa, että virastot ja liikelaitokset määrittelevät omien tavoitteidensa mukaiset palkkioperusteet, joita voivat olla esimerkiksi ta-

28.11.2011

---

loudellinen toiminta, hyvä asiakaspalaute, palvelun laatu ja luotettavuus tai uusien toimintatapojen kehittäminen ja käyttöönotto.

Kannustuslisää voidaan maksaa kaikille kuukausipalkkaisille ja tuntipalkkaisille sopimusalaan riippumatta. Kannustuslisä voi olla enintään 5 % kuukausipalkkaisen saajan vuotuisesta tehtäväkohtaisesta tai peruspalkasta. Tuntipalkkaisen työntekijän kannustuslisä voi olla enintään 5 % vuotuisesta perustuntipalkasta laskettuna. Kannustuslisä myönnetään euromääräisenä kertapalkkiona käyttäen HIJAT-järjestelmässä palkkalajikoodia 630 ja TPJAT-järjestelmässä koodia 634.

8.8.6 Tulospalkkiojärjestelmä

Kaupunginjohtaja on hyväksynyt johtajistokäsittelyssä 20.10.2010 kaupungin tulospalkkioperiaatteet erikseen virastoille ja liikelaitoksille. Näitä periaatteita täydennetään henkilöstökeskuksen erillisellä ohjeituksella, joka sisältää ko. tulosvuodelle linjauksia ja painopisteitä. Vuonna 2012 painotetaan erityisesti strategialähtöisyyttä, tuottavuutta ja työhyvinvointia. Kaupunginjohtaja on lisäksi päättänyt 5.10.2011, että tulospalkkiojärjestelmien tulee sisältää yli hallintokuntien meneviä prosessitavoitteita.

Kaupunginjohtaja on hyväksynyt vuosittain virastojen ja liikelaitosten päälliköiden tulospalkkioita koskevat periaatteet, joita sovelletaan niissä virastoissa ja liikelaitoksissa, joiden koko henkilökunta kuuluu tulospalkkiojärjestelmän piiriin.

Tulospalkkio on varsinaiseen palkkaan kuulumaton, pääsääntöisesti kerran vuodessa maksettava erillinen ryhmäpalkkio, joka määräytyy ennalta sovittujen tavoitteiden toteutumisen perusteella.

Tulospalkkioperiaatteiden mukaan tulospalkkio tekijät määrittellään tasapainoisen tulosajattelun periaattein siten, että ne mittaavat tuloksellisuutta asiakaskeskeisyyden, talouden, prosessien ja osaamisen näkökulmasta. Jos tulospalkkiojärjestelmää käyttävässä virastossa tai liikelaitoksessa on käytössä tuloskorttisovellus, tulospalkkiojärjestelmän tulostekijät valitaan tuloskortin tavoitteiden ja mittarien joukosta.

Kunnallisten virka- ja työehtosopimusten mukaan tulospalkkioihin voidaan käyttää enintään 5 % tulospalkkioyksikön vuotuisesta palkkasummasta sen mukaan, miten asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Henkilökohtainen tulospalkkio, pl. virastojen ja liikelaitosten päälliköt, voi olla enintään yhden kuukauden varsinaisen palkan suuruinen.

28.11.2011

Tulospalkkiojärjestelmä on omarahoitteinen eli talousarvioon ei varata erillistä määrärahaa tulospalkkioita varten. Viraston tai liikelaitoksen tulosbudjettia laadittaessa järjestelmän mukaisten tulospalkkioiden ja niistä aiheutuvien henkilösivukulujen maksaminen tulee ottaa huomioon.

Mikäli hallintokunta ylittää sitovan talousarvionsa, tulospalkkioita ei voida maksaa, ellei ylitystarve johdu erityisistä hallintokunnasta riippumattomista hyväksyttävistä syistä.

Tulospalkkiojärjestelmää käyttävä virasto tai liikelaitos laatii oman vuositaisen palkkiojärjestelmänsä kaupungin periaatteiden pohjalta ja kaupunginjohtajan täydentäviä ohjeita noudattaen. Ennen virastopäällikön käyttöönottopäätöstä tulospalkkiojärjestelmät käsitellään kaupunginjohtajistossa.

8.8.7 Seuranta ja raportointi

Henkilöstökeskus seuraa palkitsemista koskevien periaatteiden toteutumista säännöllisin raportein. Virastot ja liikelaitokset ovat velvollisia toimittamaan henkilöstökeskukseen seurantaa varten tarvittavat tiedot. Raportoinnista annetaan erillisohjeet.

8.9 Tehtävänimikkeet

Khs päätti 27.10.2003 (1224 §) viran muuttamisesta ja tehtävänimikkeistä koskevista periaatteista. Tavoitteena on mm., että eri virastoissa ja liikelaitoksissa samankaltaisissa tehtävissä olevien kohdalla sovellettaisiin mahdollisimman yhtenäistä nimikkeistöä. Tämän vuoksi virastojen ja liikelaitosten tulee neuvotella etukäteen henkilöstökeskuksen kanssa suunnitellessaan uusien virka- tai tehtävänimikkeiden käyttöönottoa tai nimikkeiden muuttamista. **Henkilöstökeskuksen sekä talous- ja suunnittelukeskuksen lausunto pyydetään aina, kun valmistellaan tehtävänimikkeiden muutoksia.** Lausunto tulee pyytää ennen täyttöluvan tekemistä. Lausunto on laitettava täyttöluvan liitteeksi. Uusien johtaja- ja päällikköliitteisten nimikkeiden samoin kuin erilaisissa erityistehtävissä ja suurehkoissa henkilöstöryhmissä sovellettavien uusien nimikkeiden käyttöön ottaminen edellyttää henkilöstökeskuksen ja talous- ja suunnittelukeskuksen puoltavaa lausuntoa.

Palkka- ja nimikemuutoksiin liittyvästä lausuntomenettelystä on annettu erilliset ohjeet. Lausuntopyynnöt laaditaan sitä varten tarkoitettulle lomakkeelle (SL 20).

28.11.2011

8.10 Osaamisen kehittäminen

Osaamistarpeiden ennakointi on keskeinen osa toiminnan kokonais-suunnittelua ja halutun tulevaisuuden luomista. Osaamisen kehittä-misen tulee olla strategialähtöistä ja samalla jatkuvasti muuttuvia tarpeita arvioivaa ja ennakoivaa.

Suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen osaamisen kehittämiseksi virasto- jen ja liikelaitosten tulee laatia henkilöstön kehittämissuunnitelma, joka perustuu henkilöstötarpeiden laadulliseen ja määrälliseen ennakointiin. Tulos- ja kehityskeskusteluihin sisältyy henkilökohtaisen kehittymisen ja osaamisen suunnittelu.

Keskeisiä tuloksellisuuteen vaikuttavia asioita ovat johtaminen ja esi- miestyö. Virastojen ja liikelaitosten tulee varautua tulosbudjetissaan suunnitelmalliseen henkilöstön osaamisen sekä johtamisen ja esimies- työn kehittämiseen.

Strategioiden käytäntöön viemistä edistävien koulutus- ja kehittämisoh- jelmien suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ensisijaisesti käyttää kaupungin omia voimavaroja. Tähän tarkoitukseen ovat käytettävissä Oiva Akatemian asiantuntijat ja palvelut, jotka voidaan ostaa kilpailut- tamatta.

Oiva Akatemia tarjoaa palveluratkaisuja koulutuksen, valmennuksen ja konsultoinnin alueilla erityisesti johtamis-, esimies- ja asiantuntija- osaamisen kehittämiseen sekä muutostilanteissa olevien yksiköiden tukemiseen. Yhteisillä valmennuksilla lisätään verkostoitumista ja yh- teistyötä yli hallintokuntarajojen. Tämä yhteistyö mahdollistaa virasto- jen ja liikelaitosten asiantuntijoiden keskittymisen oman toimialansa henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämiseen.

Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö on mahdollista, jos soveltuvaa palvelua ei ole saatavissa Oiva Akatemialta.

Henkilöstön koulutusta voidaan toteuttaa myös oppisopimuksena yh- teistyössä opetusviraston oppisopimustoimiston kanssa.

8.11 Oppisopimuskoulutus

Virastot ja liikelaitokset voivat talousarvionsa puitteissa järjestää oppi- sopimuskoulutusta. Oppisopimuskoulutus on varteenotettava muoto koulutettaessa uusia työntekijöitä työvoimapula-aloille sekä täydennet- täessä henkilöstön ammatillista koulutusta. Kun virasto tai liikelaitos palkkaa omin varoin uuden oppisopimusoppilaan, tarvitaan täyttölupa.

28.11.2011

Oppisopimuskoulutusta voidaan järjestää myös henkilöstökeskuksen määrärahoihin. Tästä oppisopimuskoulutuksesta tulee neuvotella henkilöstökeskuksen kanssa ennen oppisopimusoppilaan ottamista.

8.12 Henkilöstön työhyvinvointi

Henkilöstön työhyvinvointia parantavien toimien tavoitteena on saada henkilöstön työ- ja toimintakyky säilymään hyvänä ja eläkkeelle lähtemisen ajankohta siirtymään nykyistä pidemmälle. Kaupungin keskitettyä työhyvinvointitoimintaa johdetaan henkilöstökeskuksesta. On tärkeää, että työhyvinvoinnin edistämistoiimiin saadaan osallistumaan ja sitoutumaan sekä johto, työyhteisöt että koko henkilöstö.

Kaupungin työsuojeluneuvottelukunnan hyväksymä työhyvinvoinnin toimintaohjelma vuosille 2010–2013 antaa tavoitteet ja keinot henkilöstön hyvinvointia edistäville toimenpiteille. Virastojen ja liikelaitosten tulee ottaa toimintaohjelmassa esitetyt tavoitteet huomioon omia ohjelmia ja työhyvinvointitoimia suunnitellessaan.

Henkilöstökeskus tukee keskitetyillä työhyvinvointimäärärahoilla hankkeita, jotka toteuttavat työhyvinvoinnin toimintaohjelmaa. Virastojen ja liikelaitosten tulee sitoutua toteuttamaan hankkeet, joihin on myönnetty työhyvinvointimäärärahoja sekä raportoida hankkeiden etenemisestä henkilöstökeskukselle.

Virastojen ja liikelaitosten tulee seurata työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia kustannuksia sekä sairaus- ja työtapaturmapoissaolojen määrää ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota työtapaturmien määrän kehitykseen. Virastojen ja liikelaitosten tulee huolehtia siitä, että kaikki työtapaturmat ilmoitetaan käytössä olevaan Työsuojelupakki-ohjelmaan sähköisesti ja että työtapaturmien ehkäisyyn kiinnitetään lisääntyvää huomiota ja resursseja.

8.13 Viran perustaminen ja lakkauttaminen

Hallintosäännön 11 §:n mukaan ”kaupunginhallitus päättää virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä siitä, milloin virkasuhteeseen voidaan ottaa ilman, että tehtävää varten on perustettu virkaa. Kaupunginvaltuusto päättää kuitenkin kaupunginjohtajan, apulaiskaupunginjohtajan sekä viraston tai liikelaitoksen päällikön viran perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä siitä, milloin tällaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa ilman, että tehtävää varten on perustettu virkaa. Virkasuhteeseen ottava viranomainen päättää virkasuhteen muuttamisesta työsopimussuhteeksi.”

28.11.2011

Viran muuttamista ja tehtävänimikkeitä koskevien periaatteiden (Khs 27.10.2003, 1224 §) mukaan uuden viran perustamisesityksen tekee lauta- tai johtokunta taikka viraston tai liikelaitoksen päällikkö. Samoin menetellään, jos työsuhteinen tehtävä halutaan muuttaa viraksi. Sama viranomaislainen, joka tekee viran perustamisesityksen, esittää viran lakautettavaksi.

Taloussuunnittelun yhteydessä ei perusteta yksittäisiä virkoja. Taloussuunnittelussa on kuitenkin voitu hyväksyä hallintokunnalle vakanssilisäyksiä. Mikäli lisävakanssi edellyttää virkaa, viran perustamisesitys on tuotava kaupunginhallituksen käsittelyyn.

8.14 Yli eläkeiän jatkaminen

Vanhuuseläkkeelle voi jäädä 63–68-vuotiaana ja alemman ammatillisen eläkeiän valinnut ko. alemmassa ko. alemmassa eläkeiässä – 68-vuotiaana. Joustava eläkeikä mahdollistaa henkilökohtaisen harkinnan eläkkeelle siirtymisessä eikä ajankohdan ratkaiseminen edellytä työnantajan suostumusta.

Palveluksen jatkamisesta 68 vuoden täyttämisen jälkeen sovitaan esimiehen ja työntekijän kesken, jos työyksikön työtilanne edellyttää tilapäisen työvoiman käyttöä. Palvelussuhde päätetään 68 vuoden täyttämiskuukauden loppuun ja jatkamisesta tehdään uusi määräaikainen työsopimus tai annetaan virkamääräys eropäivää seuraavasta päivästä.

Virastojen ja liikelaitosten ennakoivaa henkilöstösuunnittelua varten on tarpeellista, että esimies keskustelee eläkeikänsä lähestyvät viranhaltijan tai työntekijän kanssa esim. henkilökohtaisessa kehityskeskustelussa siitä, minkälaisia suunnitelmia hänellä on eläkkeelle siirtymisestä suhteen (Heken eläkeohje).

9 ERILLISOHJEET

9.1 Hankinnat

Sovellettavat säädökset

Julkisissa hankinnoissa on noudatettava julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007; *hankintalaki*), vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun (349/2007; *erityisalojen hankintalaki*) ja julkisista hankinnoista annetun

28.11.2011

---

valtioneuvoston asetuksen (614/2007) ohella soveltuvia hallintomenet-
telyä koskevia säännöksiä.

Sovellettavat määräykset ja ohjeet

Helsingin kaupungin johtosääntötasoiset hankintoja koskevat määrä-
ykset sisältyvät taloussääntöön (2 ja 23–25 §). Määräykset koskevat
kaupungin yhteishankintoja, hankintavaltuuksia ja hankintaoikaisun
käsittelevää viranomaista.

Kunkin hankintavaltuuksia delegoineen toimielimen ja viranhaltijan tu-
lee tarkistaa tekemänsä hankintavaltuuspäätökset ja tarvittaessa muut-
taa ne vastaamaan taloussäännön määräyksiä. Hankintavaltuuspää-
töksissä käytetään hankintojen arvonlisäverottomia arvoja.

Kaupunginvaltuusto on kumonnut kaupungin hankintasäännön koko-
naisuudessaan 2.6.2010 (139 §).

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 17.11.2008 (1364 §) ohjeen harmaan
talouden torjumiseksi kaupungin hankintojen yhteydessä.

Hankintojen toteuttamisessa ja kehittämisessä on huomioitava
20.5.2011 päivätty ja kaupunginhallituksen 13.6.2011 hyväksymä Hel-
singin kaupungin hankintastrategia 2011.

Niissä hankinnoissa, joissa keskitetysti kilpailuttamalla voidaan käyttää
hyväksi kaupungin koko ostovoimaa, on otettava huomioon kaupun-
ginhallituksen päätökset yhteishankinnoista (8.1.1996, 46 § ja
3.2.1997, 237 §). Yhteishankintasopimuksia tulee noudattaa; niistä
voidaan poiketa vain perustellusta syystä.

Kaupungin hankintakäsikirjassa ([Helmi > Yhteiset palvelut > Hankinnat
> Hankintakäsikirja](#)) annetaan käytännönläheisiä neuvoja ja ohjeita jul-
kisten hankintojen toteuttamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla ja
lainsäädäntöä noudattaen.

Kaikki hankinnoissa noudatettavat ohjeet löytyvät myös kaupungin
Helmi-intranetistä ([Helmi > Päätöksenteko > Pysyväispäätökset >
Hankinnat](#)).

Kilpailuttamisvelvollisuus

Pääsäännön mukaan kaikki hankintalainsäädännössä määriteltyjen
kynnysarvojen ylittävät julkiset hankinnat on kilpailutettava ilmoittamal-

28.11.2011

---

la hankinnasta julkisesti internetissä hankintailmoitukset.fi -sivustolla (HILMA).

Suorahankinnan, jolla tarkoitetaan hankinnan tekemistä julkaisematta siitä hankintailmoitusta, saa tehdä vain hankintalainsäädännössä määritellyillä perusteilla. Kaikkia poikkeuksia kilpailuttamisvelvollisuudesta tulkitaan suppeasti ja joka vetoaa poikkeukseen, on velvollinen näyttämään toteen, että olosuhteet joiden nojalla poikkeusta voidaan soveltaa, ovat olemassa.

Hankintalain kansalliset kynnsarvot ovat:

- tavara- ja palveluhankinnoissa, käyttöoikeussopimuksissa sekä suunnittelukilpailuissa 30 000 euroa
- sosiaali- ja terveystaloudissa sekä eräissä työvoimahallinnon koulutuspalveluissa 100 000 euroa
- rakennus- ja käyttöoikeusurakoissa 150 000 euroa.

Hankintalain EU-kynnsarvot ovat:

- tavara- ja palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa 193 000 euroa
- rakennus- ja käyttöoikeusurakoissa 4 845 000 euroa.

Erityisalojen hankintalain EU-kynnsarvot ovat:

- tavara- ja palveluhankinnoissa sekä suunnittelukilpailuissa 387 000 euroa
- rakennusurakoissa 4 845 000 euroa.

Kynnsarvot tarkoittavat hankinnan ennakoitua arvonlisäverotonta arvoa.

Yhteishankinnoista yhteishankintayksikkö tekee puitesopimuksen, jonka perusteella hallintokunnat hankkivat tavarat ja palvelut. Puitesopimuksen sisällöstä riippuen tilaukset tehdään joko ennalta määritellyltä toimittajalta tai järjestämällä minikilpailutus (puitejärjestelyn sisäinen kilpailutus) tilauksesta toimittajien välillä.

Päätöksenteko

Hankintalainsäädännön mukaan hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista sekä tarjousmenettelyn ratkaisuksista kirjallinen päätös, joka on perusteltava.

Hankinnoista, joiden arvonlisäveroton arvo on vähintään 30 000 euroa, on tehtävä toimielimen tai viranhaltijan pöytäkirjapäätös. Myös sellaisista hankinnoista, joiden arvonlisäveroton arvo on alle 30 000 euroa,

28.11.2011

---

mutta jotka on kilpailutettu, on tehtävä toimielimen tai viranhaltijan pöytäkirjapäätös. Hankinnan arvo on merkittävä päätökseen.

Arvonlisäverottomalta arvoltaan alle 30 000 euron hankinta (pienhankinta), jota ei ole kilpailutettu, voidaan tehdä myös lomakepäätöksenä, sähköisenä päätöksenä kaupungin ostotilausjärjestelmässä (Kosti) tai muutoin kirjallisesti esim. hyväksymällä tilausasiakirja tai sopimus. Hankinnan arvo on merkittävä päätökseen tai hyväksymisasiakirjaan.

Hankintapäätöksen tekeminen on julkisen vallan käyttöä. Hankintatoimivaltaa voidaan delegoida vain viranhaltijalle. Viranhaltija voi kuitenkin oikeuttaa työsuhteessa olevan alaisensa toteuttamaan hankintoja viranhaltijan vastuulla.

Kaupungin ostotilausjärjestelmä Kosti

Kaupungin yhteisiä tietojärjestelmiä käyttävät virastot ja liikelaitokset tekevät tilauksensa pääsääntöisesti kirjallisesti Kosti - ostotilausjärjestelmää käyttäen. Toimittajilta tulee edellyttää sähköistä laskutusta.

9.2 Tietotekniikka ja -liikenne

Tietotekniikkaa ja tietoliikennettä koskevissa asioissa noudatetaan voimassa olevaa tietotekniikkaohjelmaa ja sen liitettä "Tietohallinnon vastuut ja ohjausmenettelyt Helsingin kaupunginhallinnossa".

Hallintokuntien on noudatettava kaupunkitasoisia strategioita, arkkitehtuureja ja standardeja sekä käytettävä yhteisiä tietojärjestelmiä ja yhteinäistä tietoteknistä infrastruktuuria. Lisäksi hallintokuntakohtaisten järjestelmien on toteutettava yhteensopivuusperiaatetta yhteisten ja tarvittavilta osin toisten hallintokuntien järjestelmien kanssa. Hankkeissa, joissa käytetään tietoteknisiä ratkaisuja, on viraston johdon edellä olevan varmistamiseksi hankittava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston hyväksyntä, sähköpostiosoite taske.titek@hel.fi.

Kaikista kaupungin tietojärjestelmiä koskevistä tai tietotekniikkaan tukeutuvista hankkeista on kaupungin hankejohtamisen menetelmän mukaisesti tehtävä hankeselvitys ja hankesuunnitelma arkkitehtuurisuunnitelmineen ennen varsinaisen vaatimusmäärittelyn käynnistämistä. Menettelytapavaatimus hankkeiden käsittelyssä on yhdenmukainen riippumatta rahoituksen lähteestä.

28.11.2011

Lisäksi hallintokuntien on oltava yhteydessä talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosastoon kaikissa niissä palvelu-, laite-, ohjelmisto- ja konsultointihankinnoissa, joissa ei tukeuduta kaupungin kilpailutamaan puite- tai palvelusopimukseen, aina kun hankinnan kokonaisarvon arvioidaan ylittävän 50 000 euroa.

Hankkeen hyväksyminen kaupungin hankeohjelmaan asettaa hankkeelle raportointivaatimuksen. Hanketta johtavan tahon on huolehdittava siitä, että hankkeen etenemisestä raportoidaan kaupungin tietohallinnon hankeohjausryhmälle talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston pyytämässä aikataulussa ja laajuudessa.

Tietohallinnon tunnuslukujen keräämisestä ja raportoinnista sekä hankeohjelmaehdotusten tekemisestä antaa talous- ja suunnittelukeskus tarkemmat ohjeet erikseen.

9.3 Konsulttipalveluiden hankinta

Konsulttipalveluiden hankinnassa on noudatettava 22.12.2003 annettua ohjetta kaupunginhallinnon ulkopuolisten konsulttien käytöstä.

9.4 Leasingrahoituksen käyttö

Kvsto hyväksyi leasingrahoituksen käytön periaatteet 15.6.1994 (177 §) ja Khs antoi (20.6.1994) ohjeet leasingrahoituksen käytöstä. Vuoden 2012 talousarviossa on määritelty kaupunginjohtajan oikeus leasing-sopimusten tekemiseen enintään 100 milj. euron pääoma-arvosta. Nordea-Rahoitus Suomi Oy:n kanssa on tehty sopimus 20 milj. euron suuruisesta leasingrahoituslimiitistä (Kj 22.1.2009, 4022 §). Sopimuksen mukaan yksittäisten kohteiden vähimmäishankintahinta on 7 500 euroa (ilman alv) ja enimmäishankintahinta 5 milj. euroa (ilman alv). Hankintakeskus koordinoi leasinghankintoja ja se on antanut menettelystä tarkemmat ohjeet.

9.5 Irtaimiston hankinta-arvot

Vuonna 2012 irtaimistorekisteriin merkittävän irtaimiston hankinta-arvon alaraja on 1 500 euroa ilman arvonlisäveroa. Irtaimistorekisteriin voi merkitä aktivoitavan omaisuuden, vaikka se on myös käyttöomaisuuskirjanpidossa, jos hallintokunta niin haluaa.

9.6 Vakuutusrahastomaksut

Khs on päättänyt vakuutusrahaston sääntöjen 3 §:n perusteella talousarvion laatimista koskevien ohjeiden antamisen yhteydessä, että

28.11.2011

---

vuoden 2012 talousarviossa vakuutusrahastomaksun suuruus on yksi promille vakuuttamattoman poistonalaisen pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvosta. Vakuutusrahastomaksua maksetaan siitä ajankohdasta lukien, kun omaisuus merkitään taseeseen ao. käyttöomaisuustilille. Keskeneräisestä omaisuudesta ei vakuutusrahastomaksua makseta. Maa- ja vesiomaisuudesta, aineettomasta käyttöomaisuudesta ja yleisessä käytössä olevasta omaisuudesta (esim. liikenneväylät, puistot, leikkipaikat) ei veloiteta vakuutusrahastomaksua.

Liikelaitosten osalta vakuutusrahastomaksu on viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden keskiarvo laitokselle maksetuista vakuutusrahastokorvauksista, kuitenkin vähintään yksi promille vakuuttamattoman poistonalaisen pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvosta.

Vakuutusrahaston maksuosuudet tilitetään Talpaan. Tilityksen on perustuttava laskelmaan, joka on laadittu käyttöomaisuustileittäin. Laskelmat toimitetaan talous- ja suunnittelukeskuksen varainhallintaan.

Korvaukset rahastosta maksetaan kaupunginjohtajalle tehtävien erillisten esitysten perusteella. Rahastosta korvattavien vahinkojen alaraja on eräin poikkeuksin 50 000 euroa. Arvioitujen vahinkokustannusten ylittäessä 50 000 euroa on vahingosta ilmoitettava talous- ja suunnittelukeskuksen varainhallintaan mahdollisimman pian vahingon tapahduttua. Korvausta vakuutusrahastosta on haettava sen vuoden aikana, jona vahinko on tapahtunut, kuitenkin viimeistään vahinkotapahtumaa seuraavan vuoden loppuun mennessä.

Vakuutusrahaston sääntöjen soveltamisohjeiden valmistelu on käynnistetty. Ohjeiden on määrä valmistua vuoden 2012 aikana.

9.7 Pysyvien vastaavien hyödykkeet

Pysyvien vastaavien hyödykkeitä ovat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa tai ovat palvelutoiminnan käytössä useampana kuin yhtenä tilikautena. Pysyvien vastaavien hyödyke hankitaan investointiosan määrärahoilla. Jos pysyvien vastaavien hyödykkeen hankintameno alittaa 10 000 euroa (pienhankinta), voidaan hankintameno kirjata kokonaisuudessaan hankintatilikauden kuluksi. Hankinta tehdään tällöin käytötalouden määrärahoilla.

Jos kerralla hankitaan useampia alle 10 000 euron hyödykkeitä, jotka yhdessä muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden ja yhdessä ylittävät 10 000 euron rajan, on kysymyksessä pysyvien vastaavien hankinta. Em. pysyvien vastaavien hyödyke hankitaan investointiosan määrärahoilla.

28.11.2011

---

rahoilla, aktivoidaan taseeseen ja poistetaan suunnitelman mukaan. Mikäli vain toinen kriteereistä täyttyy, määräävänä kriteerinä pidetään hyödykkeen käyttöä palvelutuotannossa useampana vuotena.

Rakennusten korjausten osalta on harkittava erikseen, onko korjaus vuosikorjauksen vai perusparannuksen luonteista. Vuosikorjaukset rahoitetaan käyttötalousoosan määrärahoilla, eivätkä ne ole poistonalaista käyttöomaisuutta. Peruskorjausmenot aktivoidaan sen hallintokunnan taseeseen, jonka taseessa peruskorjattava hyödyke on.

Vuosikorjaus ja perusparannus eroavat toisistaan siten, että perusparannus lisää olennaisesti kohteen taloudellista käyttöikä, lisää tai parantaa kohteen ominaisuuksia, esim. ilmanvaihtoa ja/tai nostaa kohteen suhteellista laatutasoa olennaisesti alkuperäistä paremmaksi. Esimerkiksi huoneiston tai rakennuksen laajennus-, muutos-, uudistus- ja muut vastaavat toimenpiteet. Vuosikorjaus taas pitää kohteen alkuperäisessä kunnossa.

Aktivoitavan kaupungin oman työn arvo kirjataan taseeseen "Valmistus omaan käyttöön" -tulostilin kautta.

Kvsto hyväksyi 18.9.1996 (224 §) käyttöomaisuuden arvostusperiaatteet ja poistosuunnitelman sekä 14.11.2001 (322 §), 9.10.2002 (245 §), 18.6.2003 (142 §), 29.11.2006 (303 §) poistosuunnitelmien tarkistukset. Lauta- ja johtokunnat ovat vahvistaneet virastojen ja liikelaitosten tarkemmat poistosuunnitelmat näiden poistoaikojen rajoissa.

9.8 Virka- ja työtehtävien hoitamiseen liittyvä matkustaminen ja kuljettaminen

Kaupunginjohtaja on antanut 28.4.2010 (4115 §) virka- ja työtehtävien hoitamiseen liittyvät matkustamista ja kuljettamista koskevat ohjeet. Ohjeissa käsitellään mm. virkamatkoja, matka- ja taksikorttien sekä pysäköintimaksuvälineiden käyttöä.

Kaupungin yhteisiä tietojärjestelmiä käyttävät virastot ja liikelaitokset käyttävät virkamatkapäätösten valmistelussa ja matkalaskun tekemisessä M2-Matkahallintajärjestelmää.

9.9 Autojen hankinta

Autojen hankinnassa on otettava huomioon Khn 31.5.2010 tekemä päätös vähäpäästöisten ajoneuvojen hankinnan edistämisestä.

Sen mukaan virastojen ja laitosten on edistettävä vähäpäästöisten ajoneuvojen hankintaa ja käyttöä.

28.11.2011

Kaupunki ottaa käyttöön seuraavat kriteerit vähäpäästöisille henkilöautoille:

- a. Bensiini- ja dieselautot (ml. hybridit), joiden
  - hiilidioksidipäästöt ovat alle 100 g/km
  - säännellyt päästöt ovat Euro 5-tasoa
- b. Bifuel-autot (kaasautot), joiden
  - hiilidioksidipäästöt ovat alle 150 g/km (maakaasulla mitattuna)
  - säännellyt päästöt ovat Euro 5-tasoa
- c. Flexi fuel-autot (etanoliautot), joiden
  - hiilidioksidipäästöt ovat alle 150 g/km (bensinillä mitattuna)
  - säännellyt päästöt ovat Euro 5-tasoa
- d. Täyssähköautot (ei päästö- tai kulutusrajaa)

Kaupungin omaan kalustoon hankitaan vain vähäpäästöisiä henkilöautoja, ellei ole perusteltua syytä poiketa säännöstä. Perusteltu syy on esim. se, että kyseiseen käyttötarkoitukseen ei ole markkinoilla kohtuuhintaista vähäpäästöistä ajoneuvoa. Tarkoitus on, että kaupunki toimisi esimerkkinä ja hankkisi vähäpäästöisen auton aina, kun se on käyttötarkoitukseen soveltuva.

Kuljetuskäyttöön (so. suurempien tavaramäärien kuljetukseen) hankittaviin bensiini- ja dieselhenkilöautoihin (ml. hybridit) voidaan soveltaa korkeampia päästörajoja. Näiden ajoneuvojen hiilidioksidipäästöjen on oltava alle 150 g/km ja säänneltyjen päästöjen Euro 5-tasoa.

Kaupungin työsuhdeautojen hiilidioksidipäästöjen on oltava alle 100 g/km ja säänneltyjen päästöjen Euro 5-tasoa.

Lisäksi työsuhdeautojen kriteerinä on vapaan autoedun verotusarvo, jolle vahvistetaan vuosittain enimmäisarvot.

Kaupunginjohtajan päätös tarvitaan

- autoveron ja arvonnäköveron sisältävältä kokonaishankinta-arvoltaan yli 25 000 euron hintaisten henkilöautojen ja
- pelastus- ja sairausautojen sekä
- henkilö- ja pakettiautojen, jotka lisäävät kaupungin auto-kantaa (ei koske liikelaitosten pakettiautohankintoja), hankkimiseen.

Hallintokunnan tulee liittää autoesitykseensä aina Rakentamispalvelun korjaamon kuntoarvio ja tarkastusselostus korvattavasta autosta.

28.11.2011

Samoin on meneteltävä hankittaessa henkilö- ja pakettiautoja leasing-sopimuksella (ks. ohjeet leasingrahoituksen käytöstä Khs 20.6.1994, ohje ja noudattamisohjeiden sivu 28 leasingrahoituksen käytöstä).

Autojen, kuten myös muun poistonalaisen irtaimen omaisuuden hankintaa varten varatut määrärahat sisältyvät liikelaitoksia lukuun ottamatta investointiosan lukuun 8 09, Irtaimen omaisuuden perushankinta.

9.10 Luottokorttien käyttö

Kaupunkia tai jotakin sen virastoa tai liikelaitosta sitovien luottokorttien hankintaan on saatava kaupunginkamreerin lupa.

Huoltoasemilla kaupunkia sitovan luottokortin käytöstä tekee päätöksen kunkin viraston virastopäällikkö, käytettäessä sitä huoltoasemilla on muista ostoista kuin poltto- ja voiteluaineista oltava eritelty kuitti.

9.11 Luottotappiot

Luottotappioita ei käsitellä myynnin oikaisuerinä, vaan ne kirjataan muihin toimintakuluihin. Rahoitustoimintaan liittyvät luottotappiot käsitellään muina rahoituskuluina.

9.12 Matka-, matkatavara- ja matkavastuuvakuutus

Kaupunki on vakuuttanut kaupungin luottamustoimissa ja kaupungin palveluksessa olevat henkilöt virkamatkan ajalta.

9.13 Jäsenyydet

Jäsenmaksuliitteessä (vuoden 2012 talousarvion liite 2) on hallintokunnittain lueteltu kaikki ne järjestöt, joihin kaupunki on hallintokuntien esityksestä Khn päätöksellä liittynyt. Hallintokunnat maksavat näiden järjestöjen jäsenmaksut talousarviomäärärahoillaan. Jäsenmaksut kirjataan menolajille "Muut menot".

Viraston tai liikelaitoksen esityksestä kaupunginhallitus päättää kaupungin liittymisestä järjestöihin ja kaupunginjohtaja määrää kaupungin edustajan yhdistysten vuosikokouksiin. Järjestöistä eroamisesta voi päättää viraston tai liikelaitoksen päällikkö. Päätöksestä on toimitettava ilmoitus ao. järjestölle ja pöytäkirjanote talous- ja suunnittelukeskukselle.

28.11.2011

Mikäli hallintokunta ehdottaa liittymistä järjestöön, tulee samassa yhteydessä pyrkiä tarkastelemaan hallintokunnan jäsenyyksiä kokonaisuutena ja mahdollisuutta luopua jostakin jäsenyydestä.

9.14 Sponsorirahan käytöstä

Hallintokunnat voivat etsiä omalle työlleen ulkopuolisten sponsorien tukea. Yhteistyökumppaneita voivat olla esim. yritykset ja yhteisöt. Sponsoriyhteistyö on sisällöltään monimuotoista ja laaja-alaista. Se on sopimuksellista, molemminpuolista ja vastikkeellista. Sponsorointiyhteistyön kumppaniksi hankittavien ja hyväksyttävien organisaatioiden tulee toimintansa sisällön ja laadun suhteen täyttää eettiset säännöt ja viraston sponsorointiyhteistyölle määriteltujen sponsorointisääntöjen perusehdot. Vastuu sponsoroinnin hankinnasta ja sponsorirahan käytöstä on aina virastolla ja sen päälliköllä.

Sponsorirahan käytöstä ja käsittelystä kirjanpidossa kaupunginkansli-
an talous- ja suunnitteluosasto on antanut 17.11.1999 ohjeet hallinto-
kunnille.

9.15 EU-hankkeet ja muut ulkopuolisista rahoituslähteistä rahoitettavat hankkeet

Johtosäännön 15 §:n 18 kohdan mukaan kaupunginjohtaja päättää kaikkien virastojen ja liikelaitosten osalta EU-hankkeiden hausta. Kaupunginjohtaja on päätöksessään 5.1.2011 4003 §:ssä määrännyt johtosäännön 15 §:n 18 kohdan mukaiset tehtävät rahoitusjohtajan tehtäväksi.

EU-rahoitteisten hankkeiden tulee olla Helsingin strategiaohjelman mukaisia ja toteuttaa jotakin ohjelman neljästä pääkohdasta, jotka ovat hyvinvointi ja palvelut, kilpailukyky, kaupunkirakenne ja asuminen ja johtaminen. Kansainvälisten EU-ohjelmista rahoitettavien hankkeiden tulee lisäksi tukea Helsingin kansainvälisen toiminnan strategian 2008 toteutumista.

EU-hankkeista ja muista ulkopuolisista rahoituslähteistä rahoitettavista hankkeista aiheutuvat menot ja tulot käsitellään kirjanpidossa bruttona.

Saadut rahoitusosuudet kirjataan aina projektille ja/tai sen rakenneosalle ja tulotilille Tuet ja avustukset. SAPIin on otettu käyttöön projektilla ja sen rakenneosilla lisäkentät EU-hankkeita varten. Näihin kenttiin merkitään rahoittaja, EU-tunnus, EU-ohjelma, diaarinumero sekä sektori. Tulotilille avataan tarvittaessa seuraavat alakohdat:

28.11.2011

- Muut tuet ja avustukset valtiolta (tähän kirjataan valtion välittämät EU-tuet ja avustukset sekä valtiolta hankkeelle saatu muu tuki)
- EU-tuki kunnan kehittämissuunnitelmaan (tähän kirjataan vain kaupungin suoraan EU:lta saamat tuet ja avustukset)
- Muut tuet ja avustukset muilta (tähän kirjataan projektin/hankkeen saamat tuet ja avustukset muilta ulkopuolisilta rahoittajilta)

Mikäli hanke tuottaa toiminnastaan varsinaista tuloa on se kirjattava asianomaiselle tulotilille ja projektille ja/tai sen rakenneosalle.

Hankkeen hallinnoijana ja koordinaattorina toimiessa tulee myös muille partnereille välitettävien EU-tukien näkyä projektille ja/tai sen rakenneosalle sekä tulo- että menopuolella. Myös siinä tapauksessa, että hankkeessa toimitaan kuntarahoittajan roolissa, tulee maksettavat kuntasuodet kirjata sitä varten avatulle projektille ja/tai sen rakenneosalle.

Hankkeen menot tulee kirjata ehdottomasti asianomaisille menotileille. Kirjanpidossa tulee muistaa aina käyttää projektiaja/tai sen rakenneosaa, jolla varmistetaan kustannusten kohdentuminen hankkeelle. Kaikki hankkeen menot, tulot ja rahoitusosuudet on voitava todeta kirjanpidosta yksilöidysti saman projektin ja/tai sen rakenneosan alta. EU-hankkeissa palautuskelpoinen arvonnlisävero menojen osalta on hyväksyttävä kustannus.

Mikäli talousarviossa olevan hankkeen määrärahojen käytön ehtona on ollut EU-rahoituksen saaminen, eikä hankkeeseen saadakaan EU:lta tukea, ei menojakaan saa syntyä.

Kaikkien kehittämishankkeiden ja projektien on arvioitava työn tuloksia vuotta ennen niiden päättymisajankohtaa, jotta hallintokunnissa voidaan pohtia, mikä osa kehittämistyöstä olisi järkevää siirtää kaupungin omaan toimintaan ja mikä osa voi jatkua muuna toimintana. Kaikista EU-hankkeista tulee toimittaa loppuraportti talous- ja suunnittelukeskuksen taloussuunnitteluosastolle (mirja.eklund@hel.fi).

9.16 Opinnäytetutkimusten käyttö

Khs on antanut 14.12.2009 (1399 §) suosituksen opinnäytetutkimusten käytöstä.

28.11.2011

9.17 Avustusten myöntäminen

Avustusmäärärahat on tarkoitettu yhteisöjen vuoden 2012 toiminnan tukemiseen. Näin ollen avustusmäärärahoja ei voi käyttää muiden hallintokuntien järjestämien projektien rahoittamiseen tai muun toiminnan tukemiseen.

Avustuksia myönnettäessä on otettava huomioon avustusten yleisohjeiden (Khs 21.1.2002, 93 §) lisäksi vuoden 2012 talousarvion päätösaasia 5: Kvsto päätti kehottaa lauta- ja johtokuntia avustusten myöntämispäätöksissä ilmoittamaan avustuksen ehdoksi, että avustettavien yhteisöjen tulee toiminnassaan ja taloudenhoidossaan noudattaa Khs antamia ohjeita.

Avustuksia myönnettäessä tulee soveltaa kaupungin toimintaohjetta harmaan talouden torjumiseksi. Avustuksia suorittavien yksiköiden tulee suorittaa pistokoetarkastuksia avustettavien yhteisöjen kirjanpitoon ja hallintoon säännöllisin väliajoin. Vuoden 2012 alusta otetaan käyttöön kaupunkiyhteinen avustusten sähköinen käsittelyjärjestelmä. Järjestelmä otetaan käyttöön kaikkiaan 11 kaupungin virastossa. Muutoksen myötä kaikkien avustuksia jakavien kaupungin virastojen avustushakemukset löytyvät samasta paikasta (asiointi.hel.fi). Sähköinen asiointi edellyttää asiakkaalta vahvaa tunnistautumista, joko KATSO- tai verkkopankkitunnuksin. Asiakas saa käyttöönsä asiointikansion, jonka kautta hän voi seurata asiansa käsittelyn etenemistä ja saa hakemustaan käsittelevän henkilön yhteystiedot. Kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavat yleisohjeet uusitaan vuoden 2011 lopussa. Uusissa yleisohjeissa huomioidaan myös sähköisen järjestelmän tuomat muutokset ja korostetaan sähköisen hakemisen ensisijaisuutta suhteessa paperihakemukseen.

Vuoden 2012 avustusten jakamisesta, maksattamisesta ja vuoden 2013 avustusten hakumenettelystä Khs antaa erikseen ohjeet.

9.18 Ympäristölaskenta ja ympäristöraportointi

Ympäristökeskus laatii Helsingin kaupungin ympäristöraportin vuodelta 2011 hallintokuntien ympäristöä koskevien selvitysten ja ympäristöraporttien perusteella. Vastuu tiedon tuottamisesta kuuluu kaikille hallintokunnille. Vuoden 2012 alusta ympäristöraportin taloustietojen kerääminen muuttuu uuden SAP -kirjanpitojärjestelmän käyttöönoton myötä. Tarkempia ohjeita muutoksista antavat ympäristökeskus ja Taloushallintopalvelu -liikelaitos.

28.11.2011

Liikelaitokset laativat omasta toiminnastaan ympäristö- tai yhteiskunta- vastuun raportin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi huhtikuussa 2009 strategiaohjelman 2009–2012, joka linjaa mm. Itämeren suojelua, toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, energiansäästöä, joukkoliikenteen edistämistä ja hankintojen ympäristöasioita.

Virastojen ja liikelaitosten tulee seurata vuodelle 2012 asettamiensa ympäristöä koskevien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista sekä eritellä ympäristökustannukset muista kustannuksista. Lisäksi virastojen ja liikelaitosten tulee seurata ympäristöpolitiikan ja ilmastostrategian toteutumista ympäristökeskuksen ohjeiden mukaisesti sekä edelleen kehittää omalla hallinnonalallaan kestävä kehityksen indikaattoreita ja ympäristöasioiden seuranta.

Virastojen ja liikelaitosten on raportoitava em. asioista toimintakertomuksessaan sekä ympäristökeskukselle ympäristöraportin laatimisesta annettavien ohjeiden mukaisesti.

Tytäryhteisöjen ympäristöasioiden seuranta vuonna 2011 kehitetään edelleen osana tytäryhteisöjen talouden ja toiminnan seuranta, josta talous- ja suunnittelukeskus vastaa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut yleisohjeen "Ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä (3.2.2009)." Samoin yleisohjeessa "Kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (16.12.2008)" on kohta Ympäristöasiat. Lisäksi Taloushallintopalvelu -liikelaitos on antanut 2.7.2010 ohjeen Ympäristöasioiden käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Ohjeen mukaan ympäristötuotot ja -kulut kirjataan luonteensa mukaisille tileille.

Aktivointiedellytykset täyttävä pitkävaikutteinen ympäristömeno voidaan aktivoida eli käsitellä investointimenona. Ympäristömeno on kirjattava ns. vastaisena menona, jos tilinpäätöstä laadittaessa tiedetään, että kaupungille on syntynyt ympäristövastuu, joka täyttää ohjeessa luetellut edellytykset.

Tuloslaskelmaa koskevin liitetietoina on esitettävä pakollisiin varauksiin kirjattujen ympäristömenojen muutokset, elleivät ne ole merkitykseltään vähäisiä. Taseen liitetietoina on esitettävä pakollisiin varauksiin merkityt ympäristökulut, jos se on tarpeen tase-erien selventämiseksi. Taseeseen sisällyttämättömät ympäristövelvoitteet on esitettävä muina taloudellisina vastuina.

28.11.2011

Liikelaitosten, joilla on oma kirjanpito, tulee huolehtia, että ympäristöasiat on käsitelty niiden kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antaman yleisohjeen ympäristöasioiden kirjaimisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä mukaisesti.

Virasto tai liikelaitos on velvollinen ilmoittamaan Taloushallintopalvelun kirjanpitoon, jos se saa tietoonsa kaupungille syntyneen pakollisena varauksena tai tilinpäätöksen liitetietona ilmoitettavan ympäristövelvoitteen.

9.19 Edustusmenot

Kaupunginjohtaja on antanut (14.1.2011, 2001 §) ohjeet kaupungin edustamisesta ja vieraanvaraisuuden osoittamisesta.

Edustusmenot ovat vieraanvaraisuudesta tai huomaavaisuudesta aiheutuneita menoja, joilla pyritään uusien toimintasuhteiden luomiseen, entisten säilyttämiseen tai parantamiseen tai muutoin toiminnan edistämiseen. Edustamisen tulee selkeästi liittyä viraston tai liikelaitoksen toimialaan ja tehtäviin. Edustusmenot kohdistuvat sidosryhmiin, luottamushenkilöihin, asiakkaisiin ja muihin ulkopuolisiin tahoihin, mutta ei omaan henkilökuntaan.

Edustusmenot kirjataan tulo-/menolajiluokituksesta poiketen tuloslaskelman muiden toimintakulujen ryhmään tätä varten avatulle omalle tililleen.

9.20 Laadun kehittäminen

Laadun kehittämisessä painottuu seuraavina vuosina hallintokuntien yli menevien palveluprosessien parantaminen sekä johtamisen ja toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen itsearviointiin ja keskijohdon koulutuksen avulla. Vuonna 2012 jatketaan myös toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen liittyvien toimintatapojen yhtenäistämistä.

Helsingin kaupunki on ollut vuoden 2005 alusta Suomen Laatu yhdistys ry:n päättävä jäsen, joten virastojen ja liikelaitosten käytössä ovat Laatu keskuksen kaikki jäsenedut. Myös Helsinki – elinvoimainen pääkaupunki (HEP) hankkeen julkaisut auttavat virastoja ja liikelaitoksia toimintansa jatkuvassa kehittämisessä.

Vuonna 2012 hallintokunnissa jatketaan, vuosina 2008–2009 suoritettujen johtamisen ja suorituskyvyn itsearviointin tuloksena määriteltyjen kehittämishankkeiden läpivientiä. Tavoitteena on myös, että virastot ja

28.11.2011

---

laitokset tekevät EFQM-pohjaisen itsearviointin kerran valtuustokaudessa. Seuraava kaupunginjohtajan laatupalkintokilpailu järjestetään vuonna 2012 osana Laatukeskuksen Excellence Finland -kehitysohjelmaa.

Tuottavuuden mittaamisen ohjeistusta on tarkennettu vuonna 2011. Mittaamisen kehittämistyötä jatketaan Tampereen Teknillisen Yliopiston kanssa vuosina 2011–2013. Tavoitteena on, että virastojen ja laitosten parannettujen laskelmien pohjalta saadaan kaupungin tuottavuuskehitys mitattua 2012 alusta alkaen.

Kehittämistoiminnassa noudatetaan Kj:n johtajistokäsittelyssä (22.5.2002, 47 §) hyväksymiä kehittämistoiminnan ohjeita.

9.21 Kilpailun käytön periaatteet

Khs on hyväksynyt 11.2.2008 (170 §) uudet kaupungin oman toiminnan kilpailuttamisen periaatteet ja samalla kumonnut Khn 16.12.1996 (1826 §) voimaan tulleet periaatteet.

9.22 Riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta turvaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja talousarvion toteutumista. Ne edistävät kaupungin hallinnon tuloksellisuutta puuttumalla toimintaa ja tavoitteita uhkaaviin tekijöihin ennakoivasti.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa ohjaa uudistettu Riskienhallinta ja sisäinen valvonta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje (Khs 14.11.2011). Lisäksi riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta on voimassa, mitä kaupungin johtosäännöissä ja taloussäännössä niistä on päätetty.

Vastuu riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä virastoissa ja liikelaitoksissa kuuluu virastopäällikölle. Virastoilla ja liikelaitoksilla tulee olla tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Riskien tunnistaminen, arviointi ja riskien edellyttämien toimenpiteiden määrittely tulee tehdä säännöllisesti.

Virastot ja liikelaitokset toteuttavat riskienhallintaa omien suunnitelmien mukaisesti. Virastot ja liikelaitokset raportoivat merkittävimmistä riskeistään ja niiden hallinnasta osana talouden ja toiminnan raportointia. Tämän lisäksi riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilasta raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä sisäisen valvonnan selontekosiakirjassa, jonka tulee sisältää myös tiedot merkittävistä riskeistä.

28.11.2011

Sisäisen valvonnan selonteon laatimisohteet on annettu tilinpäätösohjeistuksessa.

Riskienhallinnan koordinaatioryhmä arvioi ja kehittää kaupunkikonsernin riskienhallintaa. Ryhmä edistää toimintatapoja, joilla riskienhallinta kytketään osaksi strategia- ja talousarvioprosessia, raportointia ja seuranta.

9.23 Innovaatorahaston käyttö

Helsingin kaupungin innovaatorahasto perustettiin Kvston päätöksellä 19.6.2002. Rahaston sääntöjen mukaan sen tarkoituksena on Helsingin osaamisperustan vahvistaminen yhteistyössä korkeakoulujen ja elinkeinoelämän kanssa. Varoja käytetään rahaston tarkoituksen mukaisten joko kaupungin toimesta tai yhteistyössä muiden osapuolien kanssa toteutettavien tulevaisuuden elinkeinoperustaa luovien investointihankkeiden ja projektien rahoitukseen.

Innovaatorahasto toimii itsenäisenä taseyksikkönä, jolloin rahastoa eivät koske budjettivuoden rajoitukset. Rahastosta voidaan sitoa varoja useammalle vuodelle.

Hallintokunnat voivat tehdä ehdotuksia vuonna 2012 alkavista hankkeista kaupunginhallitukselle 28.2.2012 mennessä. Ehdotusten tulee toteuttaa em. rahaston tarkoitusta. Ehdotuksiin tulee liittää lyhyet perustelut sekä määräraharave vuonna 2012 ja jatkovuosina, jos rahoitus tuolloin on tarpeen. Virastojen hakemukset tulee jättää virastopäällikön allekirjoituksella (katja.bosisio-hillberg@hel.fi).

Jo käynnissä olevien innovaatorahastohankkeiden jatkorahoitushakemukset kustannusarvioineen vuodelle 2013 on lähetettävä kaupunginhallitukselle 31.10.2012 mennessä.

Talous- ja suunnittelukeskus avaa vuosittain AHJOon diaarinumeron innovaatorahaston hakemuksia ja raportteja varten. Virastojen ja liikelaitosten tulee käyttää edellä mainittua diaarinumeroa. Kunakin vuonna käytössä olevan diaarinumeron saa talous- ja suunnittelukeskuksesta (katja.bosisio-hillberg@hel.fi).

9.24 Lähiörahaston käyttö

Lähiörahaston tarkoituksena on Helsingin lähiöiden arvostuksen nostaminen parantamalla lähiöiden viihtyvyyttä ja toiminnallisuutta sekä ikääntyvien kaupunkilaisten palvelumahdollisuuksia.

28.11.2011

Rahaston varoja käytetään rahaston tarkoituksen mukaisten joko kaupungin toimesta tai yhteistyössä muiden osapuolien kanssa toteutettavien kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen erikseen päättämien investointihankkeiden ja projektien rahoitukseen. Näillä tarkoitetaan pysyvien vastaavien hyödykkeitä, joista on erikseen ohjeistettu noudattamisohjeiden kohdassa 9.7. Lähtökohtaisesti rahastoa ei voi käyttää käyttötalousosan toimintamenoihin.

Vuoden 2012 talousarviossa on 7 milj. euron varaus lähiörahastohankkeita varten. Khs myöntää määrärahoja hallintokuntien yksittäisiin hankkeisiin tästä määrärahasta.

Hallintokunnat voivat tehdä ehdotuksia uusista hankkeista tai jo käynnissä olevien lähiörahastohankkeiden jatkorahoituksesta talous- ja suunnittelukeskukselle 28.2.2012 mennessä. Ehdotukset tulee käydä etukäteen läpi lähiöprojektin projektipäällikön kanssa ja saada niihin kannanotto.

Ehdotusten tulee toteuttaa em. rahaston tarkoitusta. Hallintokuntien ehdotukset tulee laatia lomakkeelle, jonka saa tammikuussa 2012 Helmistä: Strategia ja talous -> Kaupungin toiminta ja talous -> Talousarvio. Lomakkeet tulee toimittaa sähköisenä osoitteeseen tas-ke.tasu@hel.fi sekä paperilla virastopäällikön allekirjoituksella varustettuna talous- ja suunnittelukeskukseen.

Jokaisesta lähiörahastosta rahoitetusta hankkeesta on laadittava loppuraportti puoli vuotta sen päättymisen jälkeen. Raportissa annetaan yksityiskohtainen selvitys rahojen käytöstä ja kirjanpidon hankeraportti tileittäin sekä selvitys aktivointiperusteista. Loppuraportista tulee selvittää myös hankkeen saamat muut tulot sekä arvio hankkeen vaikuttavuudesta. Raportti toimitetaan talous- ja suunnittelukeskukseen (anu.turunen@hel.fi).

9.25 Pääkaupunkiseudun yhteistyöhankkeet

Pääkaupunkiseudun kaupunginvaltuustot (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ovat hyväksyneet yhteisiä linjauksia toteuttavan yhteistyösopimuksen ajalle 1.1.2009–31.12.2012 (Kvsto 10.12.2008). Pääkaupunkiseudun kaupunkien tavoitteena on kaupunkien välisen yhteistyön kehittäminen, sen tiivistäminen Helsingin seudun kuntien kanssa sekä edunvalvonta ja yhteistyö valtion suuntaan.

Yhteistyöllä edistetään lisäksi pääkaupunkiseudun hyvinvointipalvelujen parantamista ja palvelutuotannon tehostamista, parannetaan kan-

28.11.2011

---

sainvälistä kilpailukykyä sekä kehitetään kaupunkirakennetta ja asu-
mista.

Sopimuksen mukaan pääkaupunkiseudun neuvottelukunta ja koordi-
naatioryhmä jatkavat seudullisina luottamushenkilöfoorumeina.

Valmistelusta huolehtivat edelleen tähänastisen käytännön mukaan
pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat alaisine organisaatioineen.
Henkilöstön osallistuminen on todettu erikseen sopimuksessa.

9.26 Harmaan talouden torjunta

Helsingin kaupunkikonsernissa noudatetaan Khn 17.11.2008 hyväk-
symää ohjetta harmaan talouden torjumiseksi kaupungin hankintojen
yhteydessä. Ohje sisältää menettelytavat, joilla varmistetaan, että pal-
veluiden toimittaja on täyttänyt vero-oikeudelliset ja työnantajavelvoit-
teensa.

Harmaan talouden torjuntaa tehostetaan viranomaisyhteistyöllä Verohallinnon ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) kanssa. Helsingin kaupunki saa AVI:lta säännöllisesti tiedot työsuojelutarkastusten yhteydessä havaituista kaupunkikonsernin tilaajayksiköiden tilaajavas-
tuulain mukaisista rikkomuksista. Kaupunki ja sen tytäryhteisöt luovut-
tavat sovituista hankinnoista neljännesvuosittain tiedot verohallinnolle saaden verottajalta vastaavasti ns. verohallintopalautteen siitä, miltä osin palvelun toimittajien rekisteröitymisessä on ollut verottajan rekisteritietoihin nähden poikkeamia. Talous- ja suunnittelukeskus toimittaa poikkeamatiedot virastoille, liikelaitoksille ja tytäryhteisöille tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten. Verottajan ilmoittamien verolajikohtaisten häiriölajien ristiinajotaulukoiden pohjalta talous- ja suunnittelukeskus laatii kaupunginhallitukselle harmaan talouden seurantaraportin.

10 PALVELUVERKKO, TILAT JA RAKENTAMINEN

10.1 Palveluverkko- ja tilankäyttösuunnittelu sekä MA-ohjelma

Tavoitteena on palveluverkon kokonaiskustannusten pienentäminen. Tilakustannusten osuutta palvelujen kustannuksista pienennetään.

Lauta- ja johtokuntien tulee jatkaa palveluverkkojen kehittämistä siten, että valtuuston hyväksymän strategiaohjelman tavoitteet saavutetaan ja talousarvion mukaisia menoja ei ylitetä. (Kaupunginvaltuuston päätös 16.6.2010 palveluverkkojen kehittämisestä)

28.11.2011

Khs päätti 21.6.2010 kehottaa eräitä hallintokuntia erityisiin toimenpiteisiin palveluverkon kehittämiseksi.

Talousarviossa on tavoitteena tilankäytön tehostaminen ja tilojen kokonaismäärän vähentäminen.

Kaupungin reuna-alueilla hallintokuntien tulee ottaa toimitilahankkeissa huomioon mahdollisuudet tilojen yhteiskäyttöön ja muihin järjestelyihin naapurikaupunkien kanssa.

Hallintokuntien tulee kehittää mittareita tilankäytön seurantaan yhdessä talous- ja suunnittelukeskuksen ja tilakeskuksen kanssa sekä seurata valtuustopäätöksen tavoitteiden toteutumista.

Jokaisen tilahankkeen tarvepäätökseen hallintokuntien tulee liittää suunnitelma palveluverkon kehittämisestä niin, että valtuuston hyväksymän strategiaohjelman tavoitteet saavutetaan ja talousarvion mukaisia menoja ei ylitetä.

Virastojen ja liikelaitosten on vuoden 2012 toimintasuunnitelmia tarkistaessaan ja määrärahojen käyttöä suunnitellessaan otettava huomioon kaupunginvaltuuston 13.2.2008 hyväksymän MA-ohjelman ja keväällä 2012 hyväksyttävän uuden MA-ohjelman kohdennetun asuntotuotannon osalta edellytetyt toimenpiteet. Erityisesti tämä koskee käynnistettävien uusien asuntoalueiden esirakentamista, likaantuneiden maiden puhdistamista ja muun perusinfraan rakentamista.

10.2 Toimitiloista luopuminen

Vapautuvien tilojen luovutuksen yksityiskohdista tulee neuvotella tilakeskuksen kanssa.

10.3 Toimitilojen vuokraaminen

Uudet kaupungin palvelutilat vuokrataan hallintokunnille kustannusperusteisesti määräytyvään vuokratasoon. Kaupungin omistamista likviideistä tiloista (toimistot, varastot, tuotantotilat) peritään markkinavuokra. Kaupungin ulkopuolisille vuokralaisille vuokratuista tiloista peritään aina markkinavuokra.

Voimassa ovat Khn 12.1.2009 hyväksymät Tilahankkeiden käsittelyohjeet 2008.

28.11.2011

Ohjeet määrittelevät erilaisten tilahankkeiden suunnitteluvaiheet, niiden pääsisällön, suunnitelmien käsittelytavan ja vastuusuhteet Helsingin kaupungin organisaatiossa.

Ohjetta on muutettu Khn täytäntöönpanopäätöksen 25.10.2010 mukaisesti siten, että muut hallintokunnat kuin liikelaitokset eivät enää voi tehdä vuokrasopimuksia ulkopuolisten kiinteistöomistajien kanssa, vaan sopimukset tekee jatkossa aina tilakeskus.

Kaupunginvaltuusto muutti 8.12.2010 kiinteistötoimen johtosäätömuutosten käsittelyn yhteydessä tilahankkeiden käsittelyohjeessa olevia hankesuunnitelmien kustannusrajojen mukaisia hyväksymisvaltuuksia.

Ulkopuolisten (so. muiden kuin kaupungin omistamien) tilojen vuokraamiseen tarvitaan kaupunginjohtajan päätös. Hallintokunnan tulee ottaa ensin yhteys tilakeskuksen tilapalveluihin. Tilapalvelut selvittää onko kaupungin omia tiloja käytettävissä. Mikäli soveltuvia tiloja ei löydy ja päädytään ulkopuolisen tilan hankintaan, tilakeskus tekee esityksen johtajistolle. Talous- ja suunnittelukeskus valmisteleo asian johtajiston käsittelyyn. Jos kaupunginjohtaja johtajistokäsittelyssä antaa luvan, vuokrauspäätös tehdään sen jälkeen toimivaltarajojen mukaisesti.

Niissä vuokrahankkeissa, jotka tilahankeohjeiden mukaan tulevat Khn tai Kvston päätettäväksi, ei erillistä johtajistokäsittelyä tarvita.

10.4 Toimitilojen rakennuttaminen

Yksityisten rakennuttajapalvelujen käytöstä on voimassa Khn päätös 12.1.1998 (49 §).

Talonrakennuksen investointimäärärahat on osoitettu kiinteistölautakunnalle lukuun ottamatta pelastuslaitoksen hankkeita, joiden määrärahat on osoitettu pelastuslautakunnalle sekä kaupungintalokorttelien kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja, jotka on osoitettu Khn käytettäväksi.

10.5 Rakennushankkeiden ohjaus

Tilahankkeiden käsittelyohjeet 2008 koskevat kaikkia kaupungin investointi- ja vuokratilahankkeita (uudisrakennus-, laajennus-, muutos-, korjaus- ja peruseräparannushankkeet sekä vuokratilat). Ohjeet koskevat myös kaupungin yhtiöiden muita kuin asuntohankkeita sekä niitä ulkopuolisia kumppanuus-, leasing- tms. hankkeita, joissa kaupunki on mukana.

28.11.2011

Myös katu-, puisto-, liikuntapaikka- ja liikennehankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa on, siltä osin kun on kysymyksessä selvät itenäiset kokonaisuudet, noudatettava soveltuvin osin tilahankkeiden käsittelyohjeita.

Kaupunginvaltuusto muutti 8.12.2010 kiinteistötoimen johtosääntömuutosten käsittelyn yhteydessä tilahankkeiden käsittelyohjeessa olevia hankesuunnitelmien kustannusrajojen mukaisia hyväksymisvaltuuksia.

Rakennushankkeiden kustannus- ja suunnittelukysymyksiä käsitellään talous- ja suunnittelukeskuksen vetämässä hankeohjausryhmässä (HOR), jossa ovat edustettuina keskeiset käyttäjävirastot sekä hankkeita tilaavat, suunnittelevat ja rakennuttavat virastot.

10.6 Hankkeiden rahoitus

Rakennushanke tulee suunnitella ja ohjelmoida niin, että se voidaan toteuttaa talousarvion mukaisessa aikataulussa ja talousarvioon merkityn määrärahan puitteissa tai yhtiö- tai vuokrahankkeena.

Talousarvion liitteenä 6 oleva vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla olevat uudis- ja peruskorjaushankkeet vuosina 2012–2014 -taulukko on viitteellinen verkkosuunnittelun työkalu. Jokaisen hankkeen tarpeellisuus arvioidaan erikseen palveluverkkorakenteeseen peilaten.

Koska myös puistorakentamisen määrärahoja on talousarviossa edelleen jouduttu vähentämään aikaisempien vuosien tasosta, tulee puistohankkeiden yhteydessä niiden laatu- ja varustetasoa tarkistaa määrärahojen riittämisen varmistamiseksi.

Niiden hankkeiden kohdalla, joita ei voida rahoittaa käytettävissä olevilla määrärahoilla, on ennen urakkasopimusten tekoa päätettävä rahoituksen sitomisesta talousarviovuotta seuraaville vuosille. Päätöksen tekee kaupunginvaltuusto tilaajahallintokunnan esityksestä. Esitys tehdään luontevimmin hankesuunnitelmaesityksen yhteydessä. Tilaohjeiden mukaan esitys ei ole tarpeen sellaisissa tapauksissa, joissa talousarviovuotta seuraavan vuoden rahoitustarve on vähäinen ja/tai se olisi mahdollista rahoittaa tilaajahallintokunnan käytettävissä olevien talousarviomäärärahojen puitteissa.

Liikelaitokset rahoittavat talousarvionsa perusteluissa esitetyt investoinnit talousarvioon sisältyvän laitoksen rahoituslaskelman mukaisesti.

28.11.2011

Rakennuspalveluita hankittaessa ja urakkasopimuksia tehtäessä on otettava huomioon uuden 1.6.2010 voimaan tulleen hankintalain määräykset. Hankintalain uusia kansallisia kynnysarvoja sovelletaan sellaisenaan kaupungin hankinnoissa.

Mikäli toimitiloissa toteutetaan korjauksia, joiden aikana käyttäjät eivät voi jäädä rakennukseen, tulee hankesuunnitelmassa selvittää tarvittavien väliaikaistilojen järjestäminen. Hankesuunnitelmassa tulee myös ottaa kantaa väistötiloista aiheutuvien kustannusten perimiseen hallintokunnalta, mikäli tilakeskus järjestää väistötilat. Peruskorjauksen vuoksi tyhjennetyistä tiloista ei peritä vuokraa. Tilakeskuksen väistötiloista perimän vuokran tulisi olla enintään sama kuin peruskorjauksen kohteena olevista tiloista peritty vuokra. Tämän tason ylittävä väistötilakustannus voidaan erikseen sopia peritä peruskorjauksen jälkeisen vuokran yhteydessä.

Laajoissa perusparannushankkeissa tilankäytön on tehostuttava. Tehostamiskeinot tulee eritellä hankesuunnitelmassa.

11 KIRJANPITO JA TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA

11.1 Kirjanpitokäytäntö

Kunnan lakisääteinen kirjanpito jakaantuu ulkoiseen kirjanpitoon ja talousarvion toteutumisen seurantaan. Ulkoisesta kirjanpidosta on saatava koko kaupungin tuloslaskelma ja tase liitetietoineen sekä rahoituslaskelma. Lisäksi ulkoisen kirjanpidon on pystyttävä tuottamaan kaupungin konsernitilinpäätöksen vaatimat tiedot. Ulkoisessa kirjanpidossa on eliminointava kaupungin sisäiset tilitapahtumat sekä konsernitilinpäätöksessä konserniyhteisöjen väliset tilitapahtumat.

Talousarvion toteutumista on lakisääteisesti seurattava vähintään valtuuston vahvistamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden laajuudessa. Keskuskirjanpidossa talousarvion toteutumista seurataan talousarviossa esitetyllä tasolla, joka on valtuuston vahvistamia sitovia tavoitteita tarkempi taso. Talousarvion seuranta sisältää toisin kuin ulkoinen kirjanpito kaupungin sisäisiä tilitapahtumia.

Kaupungin kirjanpitojärjestelmä vaihtuu vuoden 2012 alussa AdeEkosta SAP:iin. Tähän muutokseen liittyy useita kirjanpitokäytäntöjen muutoksia, joista Taloushallintopalvelu -liikelaitos antaa tarkempia ohjeita. Keskeisin muutos liittyy talousarvion määrärahojen käytön kirjauksiin, jotka jatkossa päätellään virastojen ja liikelaitosten sisäisen laskennan tunnisteista.

28.11.2011

11.2 Raportointi keskuskirjanpitoon

Talpa toimii kunnallisena liikelaitoksena, jonka tehtävänä on tuottaa kaikkien asiakasvirastojensa ja -liikelaitostensa kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto.

Itsenäisen taloushallintoyksikön (liikelaitokset, rakennusvirasto ja rakentamispalvelu) on raportoitava Talpan ylläpitämään keskuskirjanpitoon siten, että sekä ulkoisen kirjanpidon että talousarvion toteutumisen seurannan vaatimukset täyttyvät. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupungin sisäiset erät ja konserniyhteisöjen sisäiset erät on pystyttävä erottamaan raportoinnissa.

Itsenäiset taloushallintoyksiköt lähettävät keskuskirjanpitoon tiedon talousarvioon tehdyistä määrärahoja, tuloarvioita tai toiminnallisia tavoitteita koskevista muutoksista.

Keskuskirjanpidossa otetaan vuonna 2012 käyttöön uusi kirjanpitojärjestelmä (SAP), mikä aiheuttaa muutoksia keskuskirjanpitoon toimitettaviin tietoihin. Laske -hanketoimisto ja Talpa antavat uudet ohjeet tietojen toimittamisesta.

11.3 Talousarvion toteutumisennuste

Talousarvion toteutumisennuste laaditaan vuonna 2012 vähintään neljä kertaa vuodessa. Taloushallintopalvelun Financial Performance Management (FPM)-järjestelmän käyttäjät tallentavat euromääräisen ennusteen tähän järjestelmään, josta tiedot siirretään talous- ja suunnittelukeskuksen taloussuunnitteluosaston järjestelmään. Liikelaitokset tallentavat euromääräisen ennusteen taloussuunnitteluosaston BP-järjestelmään.

Talousarvion toteutumisennusteessa myös ennustetaan kaikkien talousarviossa esitettyjen sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen talousarviossa esitetyllä tarkkuudella sekä seurataan muiden toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Toteutumisennusteessa seurattavat toiminnallisten tavoitteiden ennustetiedot kerätään Talouden ja toiminnan seurantaraportti -työtilan kautta. Virastojen on kuitenkin itse seurattava kaikkien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Toteutumisennusteeseen tulee sisällyttää kaikki talousarvioon sisältyvät tuotavuusluvut.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteumatiedot dokumentoidaan siten, että niiden oikeellisuus on jälkikäteen todennettavissa. Dokumentit tallennetaan Talouden ja toiminnan seurantaraportti -työtilaan. Tallen-

28.11.2011

---

nus tehdään ensimmäisen talousarvion toteutumisennusteen tietojen tallentamisen yhteydessä. Jos tavoitteen toteutumatiiedot on saatavissa suoraan tietojärjestelmästä, kuvaukseen liitetään ao. seurantaraportti (lyhyt yhteenveto). Jos toteumatiedot on saatavissa laskemalla, kuvaukseen liitetään ao. laskelma ja sen kaava. Kuvauksessa tulee olla laatijan nimi ja päivämäärä. Dokumentointivaatimus koskee vain sitovia toiminnallisia tavoitteita. Kustakin sitovasta toiminnallisesta tavoitteesta laaditaan oma kuvaus liitteineen ja ne voi esittää yhtenä kokonaisuutena.

Työtilaan tallentamisen lisäksi virastot ja liikelaitokset lähettävät osana tilinpäätösaineistoa dokumentit sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisista.

Toteutumisennusteen yhteydessä virastojen ja liikelaitosten tulee raportoida myös talousarvion toteutumiseen vaikuttavat merkittävät poikkeamat toimintaympäristössä ja riskeissä.

Lisäksi virastojen ja liikelaitosten tulee raportoida merkittävistä kaupungin rahankäyttöön vaikuttavista toimintaympäristön muutoksista tai viraston oman toiminnan muutoksista talous- ja suunnittelukeskuksen taloussuunnitteluosastolle välittömästi muutosten tultua tietoon. Ensimmäisenä tavoitteena on aina muutosten sopeuttaminen talousarvioon.

Liikelaitokset antavat ennusteen tuloslaskelman ja rahoituslaskelman sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.

Talous- ja suunnittelukeskus antaa tarkemmat ohjeet toteutumisennusteen laatimisesta sekä tietojen toimittamistavasta.

Virastojen ja liikelaitosten on saatettava talousarvion toteutumisennuste myös lauta- tai johtokuntansa tietoon. Lauta- ja johtokuntien on lähetettävä asiasta taloussuunnitteluosaston asianomaiselle suunnittelijalle pöytäkirjanote, josta käy ilmi, mihin toimenpiteisiin se on päättänyt ennusteen johdosta ryhtyä.

Talousarvion investointeja koskevat toteutumisennusteet tulee tehdä riittävällä tarkkuudella hankkeittain, jolloin lautakunnat voivat tehdä mahdollisesti tarvittavat käyttösuunnitelman muutokset hyvissä ajoin ennen vuoden loppua. Näin määrärahat voidaan käyttää joustavasti niihin hankkeisiin, jotka ovat käynnissä tai lähtemässä liikkeelle.

28.11.2011

11.4 Maksuvalmiusennuste

Virastojen ja liikelaitosten on annettava omalta osaltaan talous- ja suunnittelukeskuksen varainhallinnan rahoitusyksikölle maksuvalmiusennusteet ja kassabudjetit talous- ja suunnittelukeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti (Rj, 22.10.2009, 201 §). Ennusteiden raportointivelvollisuus koskee kaikkia hallintokuntia.

Khssa 31.10.2011 tehdyt muutokset vuoden 2012 talousarvioehdotukseen sekä vuosien 2012–2014 taloussuunnitelmaehdotukseen

1 Määrärahamuutokset:

		TA 2012	Muutos	Kohdan loppu- summa
		1 000 €	-/+	1 000 €
				1 000 €
Menot				
Käyttötalousosa				
1	Kaupunginjohtajan toimiala			
1 04	Kaupunginhallitus	21 280	+	1 350
1 04 02	Käyttövarat, Khn käytettäväksi	17 193	+	1 350
	• Sosiaali- ja terveystoimen kokonaisuudistuksen suunnitteluun ja toteutukseen		+	1 000
	• Pyöräilyn edistäminen		+	350
2	Rakennus- ja ympäristötoimi			
2 37	Ympäristötoimi	11 855	+	100
	• Ekotukihenkilötoiminta			
2 42	Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymän maksuosuudet, Khn käytettäväksi	173 170	+	2 800
3	Sosiaali- ja terveystoimi			
3 11	Sosiaalitoimi	1 251 093	+	10 200
3 11 01	Sosiaalivirasto	1 113 216	+	10 200
	• Lapsiperheiden palvelut: Lapsiperheiden kotipalveluun, sijaishuollon kehittämiseen ja lastensuojelun avohuollon vahvistamiseen		+	1 500

		TA 2012	Muutos -/+	Kohdan loppu- summa	
		1 000 €	1 000 €	1 000 €	
	<ul style="list-style-type: none"> Päivähoito: Ryhmäkokojen pienentämiseen, PD-raham lisäykseen sekä lastenruokailun luomuohjelman edistämiseen 		+	1 500	
	<ul style="list-style-type: none"> Vanhusten palvelut: Hoitoketjun toimivuuden ja vanhusten ympärivuorokautisen hoivan varmistamiseksi sekä vanhusten palvelujen laadun parantamiseksi. Lisäyksellä rahoitetaan myös ruotsinkielisten vanhusten avopalvelujen parantaminen. 		+	6 000	
	<ul style="list-style-type: none"> Lääkäripalvelut (määrärahasiirron purkaminen) 		+	1 200	
3 21	Terveystoimi	1 079 167	+	450	1 079 617
3 21 01	Terveyskeskustoiminta	603 461	+	450	603 911
	<ul style="list-style-type: none"> Järjestöavustukset 		+	150	
	<ul style="list-style-type: none"> Kotihoito: Kotihoidon resurssien vahvistamiseen 		+	1 500	
	<ul style="list-style-type: none"> Lääkäripalvelut (määrärahasiirron purkaminen) 		-	1 200	
4	Sivistys- ja henkilöstötoimi				
4 02	Opetusvirasto	606 630	+	1 900	608 530
4 02 02	Kaupungin tuottamat palvelut	525 505	+	1 235	526 740
	<ul style="list-style-type: none"> Opetusvirasto selvittää ja kohdentaa toimia ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa opiskelun keskeyttämisen vähentämiseksi. Tähän tarkoitukseen, muun muassa oppilashuollon vahvistamiseen, lisätään 1 milj. euroa käytettäväksi syyslukukauden 2012 alusta. 		+	1 000	
	<ul style="list-style-type: none"> PD-rahojen siirto talousarviokoh- 		+	235	

		TA 2012		Muutos	Kohdan loppu- summa
		1 000 €	-/+	1 000 €	1 000 €
	dasta 4 02 11				
4 02 11	Korvaukset ja avustukset muiden tuotamiin palveluihin	78 835	+	265	79 100
	• Lasten iltapäivätoiminta		+	500	
	• PD-rahojen siirto talousarviokoh- taan 4 02 02		-	235	
4 02 13	Työllisyyden hoitaminen	2 290	+	400	2 690
	• Nuorten työpajatoiminta				
4 11	Suomenkielinen työväenopisto	14 125	+	200	14 325
	• Kurssitarjonnan, mm. suomenkie- len opetuksen lisäämiseen				
4 17	Kulttuuritoimi	40 593	+	700	41 293
4 17 03	Yhteisöjen tukeminen	11 661	+	500	12 161
	• Helsingin Taidehallin Säätio		+	22	
	• Muut avustukset		+	478	
4 17 04	Avustukset teatterilain piiriin kuuluville ammattiteattereille	3 565	+	200	3 765
4 31	Nuorisotoimi	28 632	+	250	28 882
	• Täyttämättömien vakanssien vä- hentämiseksi		+	150	
	• Lähiöiden nuorisotoimintaan		+	100	
4 41	Liikuntatoimi	78 430	+	400	78 830
4 41 01	Liikuntavirasto	68 077	+	400	68 477
	• Liikuntaseurojen toiminta- avustuksiin				
4 52	Henkilöstökeskus	67 381	+	100	67 481
4 52 03	Työllisyyspolitiikka	34 105	+	100	34 205
	• Yhteistyöhankkeeseen valtion kanssa kuntakokeilun toteuttami-				

		TA 2012		Muutos	Kohdan loppu- summa
		1 000 €	-/+	1 000 €	1 000 €
seksi					
Käyttötalousosa, lisäykset				18 450	
Investointiosa					
8 02	Talonrakennus	157 507	+	5 500	163 007
8 02 01	Tilakeskuksen uudis- ja lisärakennus- hankkeet	43 627	+	1 500	45 127
	• 8 02 01 01 Opetustoimen uudis- rakennushankkeet				
8 02 02	Tilakeskuksen korjaushankkeet	104 080	+	4 000	108 080
	• 8 02 02 04 Muut tilakeskuksen korjaushankkeet: Sisäilmaongel- mien poistaminen palveluraken- nuksissa				
8 07	Liikuntarakentaminen	11 632	+	1 000	12 632
8 07 08	Liikuntapaikkojen suunnittelu, rakenta- minen ja perusparannukset	11 432	+	1 000	12 432
	• 8 07 08 01 Urheilulaitokset ja - kentät				
8 09	Irtaimen omaisuuden perushankinta	50 196	+	100	50 296
8 09 25	Liikuntatoimi	830	+	100	930
	• 8 09 25 01 Liikuntatoimi				
Investointiosa, lisäykset				6 600	
Lisäykset yhteensä, menot				25 050	

Tulot

Käyttötalousosa

2 09	Yleisten töiden lautakunta ja rakennusvirasto	61 285	+	155	61 440
2 09 01	Katu- ja viheralueiden ylläpito sekä yleishallinto <ul style="list-style-type: none"> • Asukaspysäköinnin hinnan nostaminen vuodessa 100 eurosta 105 euroon ja yrityspysäköinnin hinnan nostaminen vuodessa 360 eurosta 370 euroon 	50 255	+	155	50 410
3 11	Sosiaalitoimi	228 087	+	1 000	229 087
3 11 01	Sosiaalivirasto	155 005	+	1 000	156 005
3 21	Terveystoimi	78 113	+	150	78 263
3 21 01	Terveyskeskustoiminta	78 113	+	150	78 263
Käyttötalousosa tulot, lisäykset				1 305	
Investointiosa				-	
Investointiosa tulot, lisäykset				-	
Muutokset, tulot				1 305	

2 Tekstimuutokset

Sivu 56, lisätään kuudennen kokonaisen kappaleen ainoan lauseen loppuun seuraava sivulause:

..., muun muassa demokratiatyöryhmän esitysten pohjalta.

Sivu 58, lisätään toiseksi viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Vuoden 2011 aikana tehtävän selvityksen perusteella toteutetaan pelastuslaitoksen teknisen toimen uudelleenjärjestely kaupunki-konsernissa vuonna 2012.

Sivu 58, lisätään seitsemännen kappaleen viimeiseksi lauseeksi:

Huolehditaan ambulanssikaluston ajanmukaisuudesta ja riittävydestä.

Sivu 60, lisätään toiseksi kokonaiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Varaudutaan toteuttamaan valtuuston erillisen päätöksen mukainen mahdollinen sosiaali- ja terveystoimen kokonaisuudistus niin, että se käynnistyy vuoden 2013 alussa. Vuodelle 2012 varataan Khn käyttövaroihin 1 milj. euroa uudistuksen suunniteluun ja toteutukseen.

Sivu 63, lisätään sivun kolmanneksi kokonaiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Selvitetään henkilöstölehtien ja vuosikertomusten siirtämistä sähköisiksi julkaisuiksi ja luopumista niiden painatuksesta. Ennen päätöksen tekoa henkilöstölehtien osalta asiassa kuullaan henkilöstötoimikuntia. Asiakaslehtien osalta kannustetaan siirtymään sähköisiin versioihin.

Sivu 63, lisätään 5.5.6 Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi kohtaan toisen kappaleen jälkeen seuraavat kappaleet:

Kaupunki toimii siten, että asuntotuotannon 5 000 uuden asunnon vuotuinen taso voidaan ylläpitää. Kaupungin rakennuttama oma asuntotuotanto nostetaan taloussuunnittelukauden aikana 1 500 asunnon tasolle. Tontinluovutuksissa huolehditaan, että aravuokra-asuntojen, asumisoikeusasuntojen sekä hitasomistusasuntojen tuotantotavoitteeseen päästään. Kaavoituksen ja kunnallistekniikan rakentamisessa mahdollistetaan vuotuisen 5 000 asunnon tuotanto. Tehdään selvitys siitä, miten

vuosittaisiin asuntokaavoituksen tavoitteisiin voidaan tulevina vuosina päästä. Toimenpidesuositukset kaavoitustavoitteeseen pääsemisen mahdollistamiseksi tuodaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Asuntotuotannon pitkän aikavälin edellytyksiä turvataan aktiivisella maapolitiikalla. Helsingin kaupungin asunnot Oy:n tarvitsema omarahoitus uudistuotannolle ja peruskorjaustoiminnalle turvataan.

Kaupunki sitoutuu omalta osaltaan valtion ja Helsingin seudun 14 kunnan laatimaan MAL-aiesopimukseen seudun yhteisvastuullisen asuntotuotannon toteuttamiseksi. Aiesopimuksen laadinnan yhteydessä selvitetään Helsingin kaupungin asuntotuotantomiston rakennuttamispalveluiden tuottamisen edellytykset seudun muille kunnille.

Helsingin kaupunki edistää täydennysrakentamista ja olemassa olevan asuntokannan korjaustoimintaa. Tässä yhteydessä kaupunki omalla esimerkillään sekä tiedotuksen ja neuvonnan avulla pyrkii koko asuntokannan energiankäytön tehostamiseen valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Sivu 69, lisätään kolmanneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Kaupunki ottaa myös osana elinkeinopolitiikkaa aktiivisen roolin palvelumarkkinoiden kehittymisen ja toimivuuden tukemisessa. Vuoden 2012 aikana toteutetaan arvio niistä toimenpiteistä, joilla kaupunki voi elinkeinopolitiikan osalta myötävaikuttaa tähän.

Sivu 70, lisätään viimeiseksi kappaleeksi ennen kohtaa 5.11 Energiansäästö seuraava kappale:

Edistetään palveluiden kustannusten ja laadun vertailua sekä läpinäkyvyyttä. Selvitetään ja mahdollisesti kokeillaan palvelualueite-käytäntöä kaupunginhallituksen erikseen määrittämällä tavalla.

Sivu 70, lisätään neljänneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Palvelusetelikokeilun perusteella kehitetään palveluseteliperusteista palvelutuotantoa. 30.6.2012 mennessä selvitetään sähköinen maksaminen ja palvelukorttiratkaisut palvelusetelin käytössä. Tavoitteena on parempi palvelu asukkaille, kustannustehokkuus, turvallisuus ja helppokäyttöisyys. Osana kehittämistyötä sosiaali- ja terveystoimi tuottaa kaupunginhallituksen arvioitavaksi konk-

reettisiä toimenpidesuosituksia palvelumarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi.

Sivu 94, lisätään toiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Yleisissä käyttövaroissa varaudutaan toteuttamaan valtuuston erillisen päätöksen mukainen mahdollinen sosiaali- ja terveystoimen kokonaisuudistus niin, että se käynnistyy vuoden 2013 alussa. Vuodelle 2012 varataan Khn käyttövaroihin 1 milj. euroa uudistuksen suunniteluun ja toteutukseen.

Sivu 95, korvataan ensimmäinen kokonainen kappale seuraavalla kappaleella:

Kyseisissä määrärahoissa varaudutaan 500 000 euron määrärahalla pyöräilyn edistämiseen eri hallinnonaloilla, sisältäen pyöräkeskus-hankkeen pilottivaiheen toteutuksen. Rahojen käyttö koordinoidaan pyöräilyprojektissa.

Sivu 107, korvataan toinen kappale seuraavalla kappaleella:

Määrärahaan sisältyy varaus vuoden 2012 kunta-alan palkkaratkaisun mukaisiin kaupungille kohdistuviin kustannusvaikutuksiin koko henkilöstölle. Lisäksi määrärahasta korvataan niin sanotun palkkaperinnön vaatimat kustannukset.

Sivu 157, lisätään toisen kappaleen loppuun seuraava lause:

Pyöräilyn pääväylät, jotka kuuluvat 1. ylläpitoluokkaan, määritellään yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Sivu 163, lisätään kolmanneksi kappaleeksi seuraava kappale:

HKR kiinnittää erityistä huomiota katu- ja puistovalaistuksen parantamiseen koko kaupungin alueella, painopisteen ollessa jalankulkijoille/polkkupyöräilijöille turvatomiksi koetut tai liikenteellisesti vaaralliset alueet.

Sivu 163, lisätään neljänneksi viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Selvitetään asukaspysäköintialueen pysäköintimaksuajan jatkaminen klo 21 saakka.

Sivu 173, korvataan kolmanneksi viimeinen kappale seuraavalla kappaleella:

Vuoden 2011 aikana tehtävän selvityksen perusteella toteutetaan Pelastuslaitoksen teknisen toimen uudelleenjärjestely kaupunkikonsernissa vuonna 2012. Useat väestönsuojat vaativat pikaista peruskorjausta, jotta ne voisivat palvella väestöä poikkeusoloissa. Myllypuron ambulanssiasemasta luovutaan 31.5.2012.

Sivu 184, lisätään muihin toiminnallisiin tavoitteeseen kahdeksanneksi tavoitteeksi seuraava tavoite:

8. Ekotukihenkilötoiminnan koordinoitua jatketaan.

Sivu 219, lisätään kolmanneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Lastenruokailun luomuhjelmaa toteutetaan lisäämällä luomuruokan osuutta päiväkotien ruokailuissa. Leikkipuistojen avointa toimintaa järjestetään vähintään vuoden 2011 tasolla.

Sivu 219, lisätään neljänneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Varhaiskasvatuksen PD-rahaa kohdennetaan tukemaan lasten kasvua ja kehitystä silloin kun asuinalueen indikaattoreiden perusteella on nähtävissä riskitekijöitä.

Sivu 220, lisätään toiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Perhehoidon hoitopalkkioita tarkistetaan. Lastensuojelun perhehoitoa lisätään suunnitelmallisesti ympärivuorokautista tukea ja sijoituksen aikaista perhekuntoutusta lisäämällä. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita lisätään. Perhe-neuvoloita vahvistamalla tuetaan ennaltaehkäisyä. Ennaltaehkäisevää toimeentulotukea käytetään lapsiperheiden köyhyserojen tasoittamiseksi esim. lasten harrastustoiminnassa ja lomatoiminnassa myös ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Sivu 221, Vanhusten palvelujen vastuualueen toiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Vanhustenpalveluissa varmistetaan hoitoketjun toimivuus ja vanhusten ympärivuorokautinen hoiva sekä parannetaan vanhusten palvelujen laatua. Myös ruotsinkielisten vanhusten avopalveluja parannetaan.

Sivu 230, lisätään toiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Järjestöille jaettavia, terveyden edistämistä tukevia avustuksia lisätään.

Sivu 230, lisätään Tuottavuutta edistävät toimenpiteet kohtaan toisen kappaleen viimeiseksi lauseeksi seuraava lause:

Osana vapaata hakeutumista terveysasemille palkitaan parhaiten suoriutuvia yksiköitä. Hyviä käytäntöjä pyritään laajentamaan.

Sivu 237, lisätään neljänneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Strategian mukaisesti toimenpiteitä terveyserojen kaventamiseksi aktivoidaan. Selvitetään maaliskuuhun 2012 mennessä terveyskeskusmaksun vaikutus terveyserojen kaventamisessa. Budjetti-
raamin yhteydessä päätetään terveyskeskusmaksusta vuodelle 2013.

Sivu 238, lisätään Psykiatria kohdan toiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Nuorten mielenterveyskuntoutujien ELVIS -toiminnan jatkuminen turvataan.

Sivu 250, lisätään toiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Opetusvirasto selvittää ja kohdentaa toimia ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa opiskelun keskeyttämisen vähentämiseksi.

Sivu 261, korvataan kuudennen kappaleen ensimmäinen lause seuraavalla lauseella:

Vuonna 2012 opetusviraston perusopetuslinja järjestää iltapäivätoimintaa kaikille hakeutuville 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille.

Sivu 262, lisätään Ruotsinkielinen lasten päivähoito kohdan toiseksi lauseeksi seuraava lause:

Lastenruokailun luomuhjelmaa toteutetaan lisäämällä luomuruoan osuutta päiväkotien ruokailuissa.

Sivu 262, lisätään neljänneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Luontokoulutoimintaa jatketaan entisessä laajuudessaan.

Sivu 271, lisätään toiseksi viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Kurssitarjontaa, muun muassa suomenkielen opetusta, lisätään.

Sivu 342, lisätään kolmannen kappaleen keskelle seuraavan lauseen ”Työllistämiskausien kokonaismäärästä 2 400 varataan alle 35-vuotiaille kaupungin työllisyydenhoidon linjausten mukaisesti.” jälkeen seuraava lause:

Lopuista kuukausista varataan puolet alle 500 päivää työttömänä olleille ja puolet yli 500 päivää olleille.”

Sivu 374, lisätään Muut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2012 kohtaan viimeiseksi toiminnalliseksi tavoitteeksi seuraava tavoite:

Selvitetään asukaspysäköintialueen pysäköintimaksuajan jatkaminen klo 21 saakka.

Sivu 378, lisätään Hyvinvointi ja palvelut kohtaan viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Valmiiden tai helposti rakennettavien moduulirakennusten käyttöä esimerkiksi homeisten leikkipuistorakennusten väliaikaisina korvaajina edistetään.

Sivu 380, lisätään Tuottavuutta edistävät toimenpiteet kohtaan ensimmäiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Tilojen väliaikaiskäyttöä helpotetaan.

Sivu 422, lisätään kolmanneksi ja neljänneksi kappaleeksi seuraavat kappaleet:

Kaupunki hankkii kiinteistötaloudelliset näkökohdat huomioon ottaen aktiivisesti haltuunsa yhdyskuntarakentamiseen tarpeellista maata erityisesti Östersundomin alueelta. Talousarvion ylittävät maanhankinnat tuodaan valtuuston käsittelyyn ylitysoikeutena.

Täydennysrakentamisesta yleensä ja täydennysrakennuskorvauksesta kaupungin vuokratonteilla tiedotetaan asuntoyhtiöille aktiivisesti.

Sivu 422, lisätään toiseksi viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Asuntorakentamisen edellyttämät korvaukset Helsingin Energian Myllypuron laitosten osalta luetaan esirakentamisen kustannuksiin.

Sivu 425, lisätään kuudenneksi kappaleeksi seuraava kappale:

Kaupunki laatii pikaisesti ammatillisen koulutuksen lisäämisen edellyttämän tilatarpeen selvityksen ja tuo sen edellyttämät toimet kaupunginhallituksen ja tarvittaessa kaupunginvaltuuston käsitte-lyyn. Tässä yhteydessä selvitetään Roihupeltoon sijoittuvan ammatillisen oppilaitoksen tarve.

Sivu 425, lisätään toiseksi viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Kaupunki varautuu Stadionin peruskorjaukseen yhdessä valtion kanssa ja laatii Jätkäsaaren Bunkkerin hankesuunnitelman ja päättää toteutusmallista.

Sivu 425, lisätään ensimmäisen kappaleen viimeiseksi lauseeksi seuraava lause:

Viikin Nuorisotalo rakennetaan niin, että se on valmis vuonna 2017 nykyisen vuokrasopimuksen päättyessä.

Sivu 430, lisätään Muut kadunpidon investoinnit kohtaan viimeiseksi kappaleeksi seuraava kappale:

Myös yksityistä rakennustoimintaa palveleva täytemaan vastaanottoaika tulee avata Helsingin kaupungin tai naapurikuntien alueelta.

Sivu 431, lisätään Kruunuvuorenranta kohdan toisen kappaleen toiseksi viimeiseksi lauseeksi seuraava lause:

Siltayhteyden rakentaminen pyritään aloittamaan mahdollisimman nopealla aikataululla.

3 Muutokset talousarvioaloitevastauksiin

Liitteen 2 talousarvioaloitevastauksiin tehdään edellä lueteltuja määräraha- ja tekstimuu- toksia vastaavat korjaukset.

Strategiaohjelman 2009–2012 seuranta

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET 2012

Kriittinen menestystekijä	Arviointikriteeri / mittari	Sitova toiminnallinen tavoite
Demokratia ja vaikut- taminen		

HYVINVOINTI JA PALVELUT

1. Käyttäjälähtöiset palvelut tarjotaan asukkaalle osallisuutta ja omaa vastuuta vahvistaen

Luodaan uusi palvelukulttuuri	Asiakastyytyväisyys kaupunkitasolla paranee	Talpa: Asiakastyytyväisyys vähintään 3,6 (asteikolla 1–5) Palmia: Asiakastyytyväisyys vähintään 3,5 (asteikolla 1–5)
	Hyvinvointierot kaventuvat	
Palvelustrategialla lisätään vaihtoehtoja	Palveluvaihtoehdot lisäntyvät	Sosv: Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä kasvaa 200 lapsella edellisen vuoden tasoon verrattuna
		Sosv: Lastensuojelua kehitetään niin, että perhehoidon osuus kasvaa ja laitoshoidon määrä vähenee edellisen vuoden tasoon verrattuna.
Palveluverkko vastaa asukkaiden tarpeisiin kaupunkitasolla ja verkossa	Tilojen käyttö tehostuu	
	Sähköiset palvelut lisääntyvät	Sosv: Sähköinen päivähoitopäätös on käytössä vuoden 2012 aikana. Tieke: Tuotekalenteri 4

Monimuotoisuus ja maahanmuuttajat	Maahanmuuttajien ja koko väestön väliset hyvinvointierot kaventuvat toisen asteen koulutuksessa, koulupudokkuudessa ja toimeentulotuen saajien osuudessa	
	Muunkielinen väestö sijoittuu nykyistä tasaisemmin eri kaupunginosiin ja hallintamuodoiltaan erilaisiin asuntoihin	
Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lisätään		
Sähköisiä palveluja, vuorovaikutusta ja osallisuutta vahvistetaan	Tietojärjestelmätuen kattavuus palvelu- ja vuorovaikutusketjuissa	Taske: Uuden kaupunkiyhteisen tietotekniikkapalvelun käynnistäminen vähintään kahden viraston kanssa vuoden 2012 aikana

2. Asukkaiden terveys- ja hyvinvointieroja kavennetaan

Terveystietojen edistämistä tehostetaan	Helsingiläisten terveys-erot kaventuvat viidenneksellä vuoteen 2015 mennessä	Terke: Hammashoitoa yli 6 kk jonottaneiden määrä 0
		Terke: Keskimääräinen odotusaika Hus-Terke (kaupunginsairaala) 2,0 vrk/potilas
		Terke: Odotusaika Terke (Psykiatria)-Sosiaalivirastoon (palveluasuminen), yli 6 kk jonottaneiden määrä, 0
		HKR: Katujen hoidossa käytettävistä liukkaudentorjuntamateriaaleista (kiviaines ja suola) peräisin olevien hiukkasten (PM10) osuus on määräävänä tekijänä vuorokauden aikana enintään 30 ylitystapauksessa vuoden 2012 aikana.
		Ymk: Katupölyn (PM 10) määrä ei ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja.
		Ymk: Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 % on ratkaistu 8 kuukaudessa.
		Ymk: Eläinsuojelutarkastuksia tehdään vähintään 280 kpl vuodessa.
		Liv: Monitoimihallit (Töölön kisahalli ja Liikuntamyly) ovat yhteensä 700 aukiolopäivää
		Liv: Maauimalat (Uimastadionin ja Kumpulan maauimalat) ovat yhteensä 215 aukiolopäivää
		Liv: Tekojääradat (7) ovat yhteensä 630 aukiolopäivää. Ulkoiluteitä ylläpidetään Helsingissä 163 kilometriä ja talvella niistä pidetään kunnossa 35 kilometriä. Kuntoratoja ylläpidetään 50 kilometriä ja hiihtolatupohjia 180

		kilometriä.
Lasten ja nuorten hyvinvointia parannetaan	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden osuus ikäryhmästä kääntyy laskuun	Nk: Käyntikertoja 1 160 000 ja äsenkorttien lukumäärä 11 000 Sosv: Kolme vuotta täyttävien lasten hoitoisuuseroin tarkistetaan 6 kertaa vuoden aikana.
Ikääntyvien asukkaiden toimintakyvyn säilymistä edistetään	Pitkäaikaisessa laitoshoidossa (vanhainkoti ja terveyskeskus) olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä laskee	Sosv: Vanhusten pitkäaikainen ympärivuorokautinen hoito kehittyy siten, että palveluasuminen lisääntyy ja laitoshoidon määrä vähenee edellisen vuoden tasoon verrattuna Sosv: Omaishoidon edellytykset parantuvat siten, että tuen piirissä olevien määrä kasvaa 200 henkilöllä vuoden aikana.
	Kotihoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä nousee	Terke: Kotihoidossa olevien yli 75-vuotiaiden suhteellinen osuus yli 75-vuotiaista 13 %
Syrjäytymistä ehkäistään	Pitkäaikaisasunnottomuus puolittuu vuoteen 2011 mennessä	Sosv: Pitkäaikaisasunnottomien määrä vähenee 290 henkilöllä vuoden aikana.
		Sosv: Ennaltaehkäisevään toimeentulotukeen käytetään 3 % toimeentulotukimäärärahoista
		Heke: Työllisyyden hoidon vaikuttavuusmittaristo otetaan käyttöön ja vuoden 2012 tuloksista laaditaan yhteenveto.
	Toimeentulotukea saavien 18 – 24 -vuotiaiden määrä vähenee	Sosv: Kuntouttavaa työtoimintaa saa vuoden aikana 1100 henkilöä. Nk: Yksilöllisesti ja ryhmätoiminnassa tavoitetut nuoret 15 000 Nk: Suunnitelmallisesti tuetut nuoret 1 000

3. Oppimisella ja osaamisella lisätään hyvinvointia ja työllisyyttä

Sivistystä ja kulttuuria vahvistetaan hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn perustana	Koulutustaso nousee	Opev: Peruskoulujen ja lukioiden oppimistulokset ovat hyviä
		Sto: Opetustunnit 99 700
		Arbis: Toteutuneet opetustunnit 22 000
		Kir: Aukiolotunnit 93 600
		Kir: Käyntien määrä 11,5 miljoonaa
		Tieke: Painetut julkaisut 60, PDF-julkaisut 25, tietokannat 9
		Onnellisuus lisääntyy
	Museo: Aukiolotunnit 8 650	
	Ork: Sinfoniakonsertit 48	
	Zoo: Aukiolotuntien määrä 2 793	
	Kulke: Opetustuntien määrä yhteensä 12 000	
	Kulke: Esitysten lukumäärä saleissa 1 200	
	Kulke /Savoyn ja Esplanadin lavan esitykset 320 kpl	

Koulutuspalveluilla vastataan asukkaiden sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin	Tutkinnon suorittaneiden osuus	Opev: Toisen asteen koulutuksessa tutkinnon suorittavien osuudet säilyvät vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2011.
	Työllisyysaste	

KILPAILUKYKY

4. Monimuotoinen, kansainvälisesti kilpailukykyinen ja turvallinen Helsinki

Houkutteleva, toimiva ja hauska kaupunki	Työ- ja lomamatkailijoiden määrä	Taske: Virasto myötävaikuttaa vuoden 2012 suurtapah- tumien (WDC Helsinki 2012, Helsinki 200 vuotta pää- kaupunkina ,jäähkiekon MM-kisat, yleisurheilun EM-kisat) onnistuneeseen toteuttamiseen ja markkinointiin siten, että hotelliöpyymisten määrä Helsingissä ylittää 3,3 mil- joonaa.
		HKR: Ydinkeskustan ja aluekeskusten keskeisimmät torit ja puistot sekä joukkoliikenteen terminaalien lähiympäris- töt siivotaan arkisin ennen klo 8.
		Pel: Onnettomuuksien ehkäisemiseksi kuntalaisiin koh- distetaan turvallisuuteen liittyviä tarkastuksia ja toimen- piteitä, joiden kertymästä lasketaan turvallisuuspisteet. Vuoden 2012 turvallisuuspistekertymä on vähintään 6200
		Pel: Pelastustoimessa I-riskialueen tehtävistä 60 % to- teutuu 6 minuutin toimintavalmiusajassa..
		Liv: Venepaikkoja tarjotaan yhdessä venekerhojen kans- sa vähintään 11 800
		Liv: Kehitetään ja valvotaan kalataloutta Helsingin 14 600 hehtaarin ja muiden kuntien 3 000 hehtaarin vesi- alueilla
	Liv: Kalanpoikasia istutetaan kalatalousmaksun puitteis- sa, siikaa 100 000 - 200 000 kappaletta ja meritaimenia noin 50 000 kappaletta	
	Matkailu- ja kongres- sialojen työpaikkamäärä	
Helsinki panostaa Itäme- ren suojeluun		
Helsinki on käyttäjäläh- töisten innovaatioiden edelläkävijä	Uusien vaikuttavampien ja tuottavampien palve- lumuotojen käyttöönotto	
Kansainvälistynyt Helsinki	Ulkomaiset investoinnit lisääntyvät	

	Ulkomaisten työntekijöiden ja opiskelijoiden määrä kasvaa	
--	---	--

5. Monipuolisen elinkeinorakenteen ja uusien työpaikkojen Helsinki

Luodaan edellytykset työpaikkojen määrän kasvulle	Työpaikkojen määrä	HelSa: Asiakastyytyväisyyden taso, (asteikolla 4-10) $\geq 8,10$ HelTu: Asiakastyytyväisyys 3,4 (1-5)
	Asemakaavat toimitilarakentamiselle	
	Luovutetut toimitila- ja toimistotontit	
Työvoiman saatavuutta parannetaan	Koulutuksesta työelämään siirtyneiden määrä ja osuus	
Luodaan edellytyksiä palvelualueiden, osaamiskeskittymien ja yritysten kasvulle	Elinkeinorakenteen monipuolisuus	
	Yhteisöverokertymä	

KAUPUNKIRAKENNE JA ASUMINEN

6. Asumisen määrä ja laatu sekä kaupunkiympäristön monipuolisuus turvataan

<p>Asuntotuotannon määrän ja laadun toteutuksesta huolehditaan</p>	<p>MA-ohjelman mittarit</p>	<p>Ksv: Laaditaan MA-ohjelman mukaisesti asemakaavoja 5 000 asunnon rakentamisen mahdollistamiseksi pääosin raideliikenteen palvelualueelle(tarkoittaa noin 450 000 kem²)</p> <p>Kv: Luovutettu asuntorakennusoikeus 225 000 kem²</p> <p>Kv: Uudet ara-vuokra-asunnon saajat 2 900</p> <p>ATT: sitoutuu rakennuttamaan asuntotuotantotoimikunnalle varattujen rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa maankäytön ja asumisen toteutusohjelman mukaisen kaupungin oman asuntotuotannon, jonka määrä v. 2011 on 921 asuntoa.</p> <p>ATT: Toimisto rakennuttaa kaupungin kiinteistöyhtiöiden siltä tilaamat peruskorjaukset, joille saadaan rahoitus.</p> <p>Rakvv: Saapuneista lupahakemuksista vähintään 80 % käsitellään 6 viikossa (=1,4 kk)</p> <p>Taske: Asuntorakentamisen käynnistymiselle luodaan edellytykset aluerakentamisprojektialueilla siten, että projektialueiden osuus vuoden aikana aloitettavasta asuntotuotannosta nousee vuonna 2010 toteutuneesta 40 %:sta 60 %:iin vuonna 2012.</p>
<p>Toteutetaan mielenkiintoisia, kauniita ja toimivia urbaaneja asuinalueita ja ympäristöjä</p>	<p>Alueen haluttavuus, turvallisuuden tunne, muuttoliike, häiriö- ja rikollisuusalttius ja liikenneturvallisuus</p>	<p>HKR: Rakennusviraston, Helsingin Energian ja HKL -liikelaitoksen kaivutöiden kestoa lyhennetään 5 % rakennusviraston koordinoimana.</p> <p>HKR: Katupuukujanteista poistettavat puut korvataan uusilla seuraavan kasvukauden alkuun mennessä.</p> <p>HKR: Kaupunkiluonnon monimuotoisuutta edistetään siten, että metsien ja puuston käsittelyssä turvataan eläin- ja kasvilajien säilyminen luonnonhoidon linjausten mukaisesti.</p> <p>Helen ja HKL: Yleisillä alueilla suoritettavien kaivutöiden toteuttaminen lupaehdoissa edellytettyjen tavoiteaikojen puitteissa.</p>
<p>Helsingin keskustan elinvoimaa vahvistetaan</p>	<p>Keskustan käyttö (esim. kävijöiden ja tapahtumien määrä)</p> <p>Työpaikkamäärä</p> <p>Liikekeskustan kaupallisten toimijoiden liikevaihto</p>	

7. Kaupunkirakennetta eheytetään ilmastonmuutokseen vastaamiseksi

Kaupunkirakennetta eheytetään raideliikenneverkkoon tukeutuen	Täydennys- ja uudisrakennushankkeiden sijoittuminen olemassa olevan ja tulevan raideverkon palvelualueelle	Ksv: Kuntien yhteinen osayleiskaavaehdotus Östersundomin alueelle
Kaupunkirakennetta kehitetään energiaa säästäväksi	Helsingin kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään 20 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä	HKR: Helsingin katu- ja puistorakentamisesta ylijäämämassojen vastaanottoaikkoihin sijoitettavat massat puolitetaan vuoden 2010 tasosta käsittelemällä ne rakennuskelpoiseksi maa-ainekseksi
		Stara: Energian kokonaiskulutus (sähkö, kaukolämpö, polttoaineet) vähenee 2 %
		Ksv: Energian säästötavoite: 2 % säästö vuonna 2012 vuoden 2011 kokonaisenergian kulutuksesta
Täydennysrakentamista edistetään	Vanhojen alueiden väestökehitys	Ksv: Asemakaavoitetusta asuntokerrosalamäärästä vähintään 1 250 asuntoa on täydennysrakentamista (noin 110 000 kem ²).

8. Liikennejärjestelmää kehitetään kestävien liikennemuotojen edistämiseksi

Liikennejärjestelmää kehitetään pääosin raideliikenteeseen perustuen, joukkoliikenteen palvelutasoa nostamalla sekä kävely- ja pyöräilymahdollisuuksia lisäämällä	Helsingiläisten jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa kolme prosenttiyksikköä vuoden 2012 loppuun mennessä	Ksv: Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa yhden prosenttiyksikön
		HKL: Raitio- ja metroliikenteen asiakastytyväisyys vähintään vuoden 2010tasolla (Raitio 2010: 3,86; Metro 2010: 4,16)
		HKL: Raitioliikenteen luotettavuus on 99,85% ja metroliikenteen 99,96%
		HKR: Työmatkaliikennettä palvelevat 1. ylläpitoluokkaan kuuluvat tärkeimmät pääkadut sekä jalankulun ja pyöräilyn väylät on aurattu ja liukkaudentorjunta tehty ennen klo 7.00
Helsingiläisten ja seudullisten intressien yhteensovittamisesta huolehditaan	Helsingin sisäisten ja Helsingin alueella kulkevien seudullisten joukkoliikennematkojen kuljetusosuus kasvaa merkittävästi vuoden 2012 syksyyn mennessä	Ksv: Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan on > 73 %.
		Ksv: Joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä > 21 %

JOHTAMINEN

9. Muutosvalmiutta lisätään johtamista ja henkilöstön osaamista kehittämällä

Laadukkaalla johtamisella ja henkilöstön osaamista ja vaikutusmahdollisuuksia kehittämällä edistetään yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan kehittämistä	Palvelujen laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta parantavien innovaatioiden käyttöönotto	Hank: Asiakastytyväisyys vähintään 3,8 (asteikolla 1-5)
		Hank: Hankintakeskus laatii kunkin hallintokunnan kanssa vuositason hankintasuunnitelman, jossa sovitaan työnjako hankinnoissa.
		Pel: Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä koulutetaan vuosittain kymmenessä harjoituksessa
		Tyke: Asiakastytyväisyys työterveysasemien palveluihin on vähintään 8,7 asteikolla 4-10
		Oiva: Asiakastytyväisyys 3,95 (asteikolla 1-5)
Henkilöstön saatavuutta, osaamista, palkitsemista ja työhyvinvointia vahvistetaan	Henkilöstön osaamistaso	Heke: Edistetään henkilöstörakenteen muutosta siten, että muunkielisen henkilöstön osuus kasvaa yhdellä prosentilla kaupungin henkilöstöstä vuoteen 2011 verrattuna.
		Terke: Sijaiskäytön ja varahenkilökustannusten muutos, -2 % vähenemä v. 2010 verrattuna
	Henkilöstön työtyytyväisyys	Sosv: Henkilöstön lyhytaikaisten sairauspoissaolojen (1-3 päivää) määrä laskee edellisen vuoden tasoon verrattuna.
	Eläkkeelle siirtymisiin kohoaminen	Tyke: Ne kaupungin virastojen ja laitosten työntekijät, joilla on edellisen 12 kk aikana vähintään 60 sairauspoissaolopäivää, ovat työterveyshuollon seurannassa ja heille on laadittu kirjallinen kuntoutussuunnitelma.
		Stara: Jatketaan työ hyvinvoinnin kolmivuotista Stydi -ohjelmaa joka vähentää tapaturma- ja sairauspoissaoloja. Tavoitteena on parantaa Staran työhyvinvointia siten, että lyhytaikaisten 1-3 päivän sairauspoissaolojen määrä vähenee vuodesta 2011.

10. Talouden tasapainosta huolehditaan ja palvelutuotannon vaikuttavuutta parannetaan

Toimintamenot sopeutetaan käytettävissä oleviin tuloihin	Virastojen toimintamenot, verotulot, vuosikate	Taske: Talouden tasapainotavoite: Vuonna 2012 kaupungin toimintakate ilman liikelaitoksia tarkasteltuna on vuoden 2012 talousarviossa ennakoitua toimintakatetta parempi.
		Helen: Sijoitetun pääoman tuotto vähintään 16 %
		HelSa: Sijoitetun pääoman tuotto prosentti $\geq 1,6$
		HelSa: Liikevaihto/henkilö, $\geq 436\ 000$ euroa
		Talpa: Tilikauden tulos ≥ 0
		HKL: Tilikauden tulos ≥ 0
		Kv: Ulkoiset maanvuokrat 144 milj. €
Palvelujen vaikuttavuutta parannetaan	Laadun huomioon ottava tuottavuus paranee	Tav: Arviointikertomus ja tilintarkastuskertomus valmistuvat 30.4.2012 mennessä
		Halke: Tavoitteena on, että 60 % kaupunginvaltuuston ja –hallituksen päätettäväksi tulevista asioista käsitellään enintään 100 kalenteripäivässä
		Sosv: Matriisilaskentamallin avulla laskettu sosiaaliviraston kokonaistuottavuus nousee
Organisaatiota kehitetään palvelujen parantamiseksi	Organisaatiomuutosten vaikutuksia arvioidaan järjestelmällisesti	
Toimitiloja käytetään tehokkaasti	Tilojen määrä, käyttöaste, kustannukset ja energiankäyttö	Kv: Tyhjen tilojen osuus tilakannasta 7 %
		Heltu: Toimitilojen käyttöaste vähintään 85%

11. Tytäryhteisöjä johdetaan kokonaisedun näkökulmasta kaupunkilaisia palvelen

Kaupunkikonsernin kokonaisetun varmistetaan	Tytäryhteisöjen pääoman tuotto paranee	
Konserniohjausta tehostetaan ja selkeytetään	Tytäryhteisöjen määrä vähenee	
	Tytäryhteisöt ovat toimialansa kansallista kärkitasoa	
Omistajapolitiikkaa selkeytetään	Toimiva tytäryhteisökokonaisuus	

NOUDATTAMISOHJEISIIN LIITTYVIÄ PÄÄTÖKSIÄ

Noudattamisohjeisiin liittyvät päätökset ovat pysyväispäätöksiä. Pysyväispäätösluettelosta löytyy jäljempänä mainittujen lisäksi muita päätöksiä, joita hallintokuntien on noudatettava. Pysyväispäätösluettelo on nähtävissä myös kaupungin sisäisessä tietoverkossa Helmissä. Lisäksi strategiaohjelman (Kvsto 29.4.2009) liitteenä 1 on luettelo valtuustokauden 2009–2012 toimitaohjelmista.

Arvonlisäveron käsittely kirjanpidossa	Rj	3.1.2001	6 §
- verottomien terveyden- ja sairaanhoitoon sekä sosiaalitoimeen liittyvien hankintojen laskennallisen arvonlisäveron käsittely	Rj	21.2.2002	46 §
Energian järkevän käytön edistäminen kaupungin toiminnoissa	Khs	4.2.2002	196 §
Helsingin kaupungin ilmoituslehdet ja ilmoittelua koskevat ohjeet	Khs	28.8.2006	1046 §
Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräykset	Kvsto	1.9.2004	196 §
- muuttaminen	Kvsto	14.6.2006	173 §
- muuttaminen	Kvsto	11.2.2009	35 §
Henkilöstöhankinnan periaatteet	Khs	20.10.2008	1230 §
Innovaatorahaston perustaminen	Kvsto	19.6.2002	166 §
Irtaimiston rekisteröintiohje ja käyttöä vaille olevan irtaimiston käsittelyohje	Kj	11.12.2001	4411 §
Kalusteiden uusiminen	Kj	15.10.1991	4505 §
Kassa- ja maksuvalmiusennusteiden laatiminen ja seuranta	Rj	22.10.2009	201 §
Kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavat yleisohjeet	Khs	21.1.2002	93 §
Kaupungin edustaminen ja vieraanvaraisuuden osoittaminen	Kj	14.1.2011	2001 §

Kaupungin oman toiminnan kilpailuttamisen periaatteet	Khs	11.2.2008	170 §
- rakennuttamisjärjestelyistä	Khs	12.1.1998	49 §
Kehittämistoiminnan ohjeet	Kj	22.5.2002	47 §
- Kaupunginhallinnon ulkopuolisten konsulttien käyttö	Kkansl	22.12.2003	kirje 58
Kestävän kehityksen toimintaohjelma	Kvsto	12.6.2002	148 §
Kilpailuttamiseen liittyviä henkilöstöjärjestelyjä selvittäneen työryhmän muistio	Kj	23.6.1999	53 §
Käyttöomaisuuden arvostaminen 1.1.1997 sekä poistosuunnitelman vahvistaminen	Kvsto	18.9.1996	224 §
- tarkistaminen	Kvsto	14.11.2001	322 §
- tarkistaminen	Kvsto	9.10.2002	245 §
- tarkistaminen	Kvsto	18.6.2003	142 §
- tarkistaminen	Kvsto	29.11.2006	303 §
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	Kvsto	4.11.2009	234 §
Leasingrahoituksen käyttö kaupungin hankinnoissa	Kvsto	15.6.1994	177 §
- Toimintaohje leasingrahoituksen käytöstä	Khs	20.6.1994	Ohje
Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma 2008–2017 (MA)	Kvsto	13.2.2008	40 §
Maksu- ja luottokorttien hankkiminen ja käyttö	Rj	23.4.2008	65 §
Opinnäytetutkimusten käyttö Helsingin kaupungin hallintokunnissa	Khs	14.12.2009	1399 §
Palveluverkkojen kehittäminen	Kvsto	16.6.2010	154 §
Riskienhallinnan järjestäminen Helsingin kaupungissa	Khs	15.4.2002	548 §
Riskienhallinta ja sisäinen valvonta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje	Khs	14.11.2011	
Sisäisen valvonnan järjestäminen Helsingin kaupungissa	Khs	15.10.2007	1305 §
Strategiaohjelma 2009–2012	Kvsto	29.4.2009	90 §

Talorakennushankkeiden kustannusohjauksen tehostaminen	Khs	11.6.2001	863 §
Taloussäännön hyväksyminen	Kvsto	11.5.2011	95 §
Tasa-arvosuunnitelma vuosille 2009–2011	Kvsto	3.2.2010	21 §
Tietotekniikkastrategia vuosille 2007–2010	Khs	2.5.2007	627 §
Tilahankkeiden käsittelyohjeet	Khs	12.1.2009	33 §
Toimintaohje harmaan talouden torjumiseksi kaupungin hankintojen yhteydessä	Khs	17.11.2008	1364 §
Tuottavuuden nostaminen	Khs	8.2.1993	274 §
Työsuhteessa olevien henkilöiden oikeus toteuttaa hankintoja viraston/laitoksen päällikön tai muun viranhaltijan vastuulla (sääntötoimikunnan kirje)	Kp	26.3.2004	Ohje
Ulkopuolisin varoin rahoitetun toiminnan käsittely kirjanpidossa	Rj	17.11.1999	Kirje
Ulkopuolisten kustantamat matkat ja muiden taloudellisten etujen vastaanottaminen	Kj	14.12.2005	88 §
Viran muuttamista ja tehtävänimikkeitä koskevat periaatteet	Khs	27.10.2003	1224 §
Virka- ja työtehtävien hoitamiseen liittyvä matkustaminen ja kuljettaminen	Kj	28.4.2010	4115 §
Yhteishankintayksiköiden tehtäväjako sekä ruokapalvelukeskuksen elintarvikehankinnat 1.1.1996 alkaen	Khs	8.1.1996	46 §
- Yhteishankintayksiköiden tehtäväjaon muutos sekä ruokapalvelukeskuksen elintarvikehankinnat 1.1.1996 alkaen	Khs	3.2.1997	237 §
Uudelleensijoituksen periaatteet	Khs	17.5.2010	648 §
Ympäristöasioiden käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä	Talpan ohjekirje	2.7.2010	